STEPP

MAGAZINE VOOR
DE PRODUCERENDE,
ONTWERPENDE,
EN TECHNISCHE KRACHTEN
VAN DE BREDE
CULTURELE SECTOR

#09
sept 2013 | 12 €
jaargang 2

STEPP #09

INFRASTRUCTUUR

DE GROTE POST | TAZ

SEPTEMBER 2013

Sound quality meets Wireless performance

When only the best sound quality is acceptable, and you need the best wireless performance we might have the perfect solution.

DPA
MICROPHONES

DPA microphones have been the first choice whenever transparency, high SPL handling and an uncolored sound are required, and their new d:facto II handheld might just be the most natural-sounding microphone in the market. It was designed with a very tight super cardioid pattern which minimizes leakage and increases gain-before-feedback like the best dynamic microphones, while still offering studio-quality sound to live performers.

It's unique modular design allows the capsule to perform at a real 48V phantom power, whether used wired or wireless with transmitters from Sony, Shure, Wisycom and Sennheiser.

SONY®

Sony DWX Digital wireless systems are the perfect companion to the DPA d:facto II. It's digital, so no analog companding ruining your dynamic range, and offers a real 106dB signal-to-noise ratio, 10-20kHz frequency range with almost perfect phase, and <0,03% THD.

Crossremote technology uses a separate 2,4GHz antenna to completely control and monitor the whole network from a PC or the receivers, with unique features as remote lock, remote on/off, switching channels, etc.

Besides DPA, Sony offers their own dynamic and condenser capsules (one developed for Mick Jagger), but offers compatibility with heads from Shure, Sennheiser, Neumann, Telefunken, Heil sound, Electro-voice and Audix.

Beltpack and XLR plug-on transmitters, and Sony-compatible camera receivers with antenna-distribution complement the DWX product range.

AMPTEC
professional sound solutions

Duifhuisweg 11 - Industriezone "Het Dorpsveld" - B-3590 Diepenbeek - België - http://www.amptec.be - sales@amptec.be - Tel: +32 (0) 11 28 14 58 - Fax: +32 (0) 11 28 14 59

EDITORIAAL

Laat dit nummer een inleiding zijn voor de volgende STEPP-contactdag op 15 oktober in Aalst. We kozen voor een thema dat veel technici bezighoudt: overheidsopdrachten.
Het komt waarschijnlijk wat saai over, maar geloof me, dit onderwerp is springlevend en boeiend. Wie dit nummer aandachtig leest, heeft alvast een voorsprong voor de volgende contactdag.

De lat werd zeer hoog gelegd in Oostende. De Grote Post werd van een vervallen gebouw omgetoverd tot een prachtige culturele instelling. Blijkbaar - en dit tot mijn grote vreugde - beseffen sommige gemeenten en steden dat cultuur een speerpunt kan zijn in hun beleid! Bert Moerman zet dit wonderbaarlijk avontuur om in een mooie bijdrage.

Aanbestedingen gaan hand in hand samen met infra-structuur. Velen onder ons worstelen om zo'n dossier rond te krijgen. Bart Verhaeghe brengt in zijn analyse klaarheid inzake de nieuwe spelregels.

Annelies Van de Vyver besluit haar artikel over infrastructuur bij musea met 'hoe relevanter de infrastructuur voor het museum, des te beter kan een musea slagen in haar missie en des te relevanter de investering voor de samenleving'. Scherp gesteld en meteen een logisch uitgangspunt.

Zoals jullie weten vertegenwoordigt Johan Penson STEPP in de SARC, de strategische adviesraad cultuur, jeugd, sport en media, in de afdeling Kunsten & Erfgoed. Johan heeft een basistekst opgesteld na een brede consultatieronde. Een basis waarmee de politici in de toekomst gerichter kunnen werken.

Ik zie jullie allen hopelijk op 15 oktober in Aalst.

En véél leesplezier

Frankie Goethals, voorzitter van STEPP

3 **Editoriaal**

6 **Van Postgebouw tot cultuurcentrum**
Bert Moerman

17 **Een infrastructuur voor het museum van de toekomst.**
Annelies Van de Vyver

21 **Veiligheid in de sector? Samen maken we er werk van!**
Lara De Winde

15 **Portfolio**
TAZ#2013

16 **De SARC nota over cultuurinfrastructuur**
Johan Penseon

42 **Openbare aanbestedingen: De nieuwe spelregels**
Bert Verhaeghe

44 **In Memoriam Luc Dhooghe**
Kris Kuppens

48 **Agenda en Nieuws**

Hartekop, Het Gevolg, foto: Jan Strobbe →

VAN POSTGEBOUW TOT CULTUURCENTRUM

Bert Moerman

In 2006 besliste het Oostendse college van burgemeester en schepenen om van cultuur een speerpunt te maken in de stad Oostende. Het in 2005 aangekochte gebouw van de Post – waarin het stadsbestuur aanvankelijk een museum wou onderbrengen – werd toen definitief voorbestemd tot cultuurcentrum. Het budget voor dit bouwproject werd door de Vlaamse Gemeenschap, de provincie West-Vlaanderen en de stad Oostende bijeengebracht. Kosten noch moeite werden gespaard om de ambitie waar te maken en een cultuurcentrum klasse A neer te zetten.

Postgebouw Oostende © www.christophevancouteren.be ↑

Eind december 2012 opende CC De Grote Post de deuren. Naast de werking van het kunstencentrum Vrijstaat O en het succesvolle zomerfestival van Theater Aan Zee in Oostende is er nu ook een regulier en breed cultuurprogramma op maat van de stad. Het cultuurcentrum wil naast het aanbieden van een eigen programmering vooral ook een huis zijn dat zich openstelt voor alle cultuurpartners uit de stad. Het cultuurcentrum beschikt naast twee technisch hoogstaand uitgeruste zalen over een grote dansstudio, een polyvalente zaal, de feestzaal Panorama met een prachtig dakterras en het cultuurcafé. Daarnaast werden er tien studio's ingericht, waarin zowel workshops als kunstenaarsresidenties kunnen plaatsvinden.

Vandaag kan De Grote Post voor de eerste werkfase reeds rekenen op een aanzienlijk budget dat deels wordt ingevuld door de stad Oostende en dat deels bestaat uit eigen inkomsten van ticketverkoop en verhuur van zalen en faciliteiten. Daarbovenop komen nog de inkomsten uit de eigen horeca-activiteiten en zal er een beroep worden gedaan op subsidies van de provincie West-Vlaanderen en van de Vlaamse overheid. Een gemiddelde begroting van de uitgaven voor een CC in Vlaanderen bedraagt 3,5 miljoen euro.

De Grote Post kon van bij aanvang rekenen op de inzet van een ploeg van negen mensen. Ondertussen telt het vaste team van De Grote Post twaalf mensen. Extra aanwervingen zullen gebeuren in functie van de directe noden en mogelijkheden. Het cultuurcentrum zal daarnaast een beroep doen op heel wat externe leveranciers, vrijwilligers en freelancers en zo ook een zeer directe externe betrokkenheid bij zijn werking stimuleren.

Voor 2013 werden ongeveer honderd eigen activiteiten gepland en honderd activiteiten door derden. Hiermee hoopt men het eerste jaar reeds 40.000 bezoekers over de vloer te krijgen. Tijdens de zomer van 2013 is ook Theater Aan Zee te gast in De Grote Post, waardoor reeds van bij het eerste jaar het objectief van 70.000 bezoekers kan worden behaald.

EEN AVONTUURLIJK HUIS

Het Oostendse stadsbestuur koos ervoor om De Grote Post een nieuwe bestemming en missie te geven en in te richten als cultuurcentrum. Daarmee bevestigde de stad wat al meer dan een decennium een duidelijke tendens is in Oostende: cultuur in de brede zin van het woord wordt er gezien als een onontbeerlijke factor in een langdurig en complex proces van stadsontwikkeling.

Voorgevel © Beeldbank Oostende ↑

In een stad waar Theater Aan Zee zich het jongste decennium ontpopte tot één van de meest dynamische en relevante podiumfestivals van Vlaanderen, waar Vrijstaat O op een scherpe en spannende manier een invulling aan het label kunstencentrum gaf en waar ook op het vlak van de beeldende kunsten (met Mu.zee en Mu-zee-um) en film (filmfestival Oostende) opzienbarende ontwikkelingen aan de hand zijn, kan je je het niet permitteren om de lat laag te leggen. En met het Kursaal op wandelafstand en in een provincie met boeiende cc's in Brugge, Roeselare en Knokke-Heist of een levendige concertzaal in Leffinge, heeft het evenmin zin om alleen reeds begane paden te bewandelen. De Grote Post is zich naar eigen zeggen van bij het begin bewust van de legitieme verwachtingen en de verantwoordelijkheden die een cultuurcentrum heeft, maar men wil ook resoluut de ruimte nemen om op een vrije en creatieve manier na te denken over wat een cultuurhuis in een middelgrote stad vandaag niet alleen kan, maar eigenlijk ook moet zijn. En die missie ziet er in 2013 natuurlijk anders uit dan twintig jaar geleden. De Grote Post wil van bij de start een avontuurlijk en toegankelijk huis met vele kamers voor vele publieken zijn.

De Grote Post wordt dus een huis waar professionele artiesten staan, waarbij het voor sommigen onder hen het de eerste keer wordt dat ze Oostende aandoen, naast jonge artiesten uit Oostende en erbuiten. Avontuurlijke formats en thematische festivals, binnen en buiten de klassieke theaterzaal en op locatie, moeten geregeld kunnen. Men mikt dus ook op premières of gebruik als werkplek voor nieuwe creaties. Muziek zal één van de trekpleisters van dit nieuwe huis blijken, met een programmering naar het beeld van Oostende zelf: toegankelijk, maar eigenzinnig, breed maar balsturig, geworteld in eigen stad en land, maar ook zeer verbonden met de wereld. Het uitgangspunt is: niemand is te groot voor Oostende en Oostende is eigenlijk voor haast niks te klein. Dat Serge Feys hiervoor als muziekprogrammator werd aangetrokken hoeft dan ook niet te verbazen.

VAN POSTGEBOUW TOT CULTUURCENTRUM

In 2007 schreef het stadsbestuur van Oostende een internationale wedstrijd uit voor het realiseren van een cultuurcentrum in het beschermde voormalige postgebouw. Dat P.T.T./R.T.T.-gebouw, geopend in 1953, werd ontworpen door architect Gaston Eysselinck (Gent, 1907-1953). Het is één van de meest karaktervolle gebouwen van vlak na de Tweede Wereldoorlog in België en een stedelijk feit te Oostende. Het werd opgetrokken ter vervanging van het oude postgebouw dat op dezelfde plaats gelegen was en vernield werd tijdens de Tweede Wereldoorlog. Op 22/09/1981 werd het uiteindelijk met een Koninklijk Besluit als monument beschermd.

Het oorspronkelijke gebouw kwam er echter niet zonder slag of stoot. Reeds in 1945 werden door de Regie der Posterijen de eerste ontwerpen en een gedeeltelijk bouwprogramma vastgelegd. Nadat de officiële opdracht in 1946 was toegekend aan Eysselinck en raadgevend ingenieur Mallebrancke, stuitte het eerste voorontwerp op kritiek van de Stedelijke Commissie voor Stedeschoon en van de toenmalige urbanist J. Eggericx omwille van de totale volumebehandeling van het gebouw.
Er was bezwaar tegen het onvoldoende accentueren van de inkompartij en het naar achter brengen van het hoofdvolume ten opzichte van de bestaande rooilijn, een voorstel om de toen nog bestaande huizen in de aanpalende straten niet aan het daglicht te onttrekken. Ook de grote glaspartijen, de materialen van de gevelbekleding en het ontbreken van een halfverheven beeldhouwwerk aan het exterieur vielen niet in goede aarde.
Er kwam een tweede voorontwerp waarin de uiteindelijke basisvolumes werden vastgelegd. Het definitief ontwerp bevatte het accentueren van de inkompartij door een U-vormige omlijsting en het transparant maken van het rechtergedeelte van de voorgevel.

Opnieuw kreeg Eysselinck tegenwind, ditmaal van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, wegens het te exclusief industrieel en functioneel karakter van het gebouw. Desondanks keurde het stadsbestuur het voorontwerp goed, op voorwaarde dat de gevelmodulatie werd herzien. Uiteindelijk brengt Eysselinck de vier betonnen kolommen van achter de centrale glaswand naar voor, waardoor die samen met de horizontale band een tiendelige fragmentering krijgt. Uiteindelijk worden de definitieve bouwplannen afgewerkt, en wordt in 1947 de bouwvergunning afgeleverd. Men was ondertussen al gestart met de paalfunderingen. Het gebouw opent uiteindelijk in 1953.

Tussen 1953 en 2007 kreeg het gebouw echter nog enkele transformaties. Een eerste uitbreiding komt er in de periode 1969-1971, naar een ontwerp van architect Deschutter en ingenieur Van der Vloedt en na onteigening en afbraak van de aanpalende huizen aan de oostzijde. In de periode 1983-1987 komt er een tweede uitbreiding naar ontwerp van architect H. Van Hool, waarbij o.m. de rooilijn van de Aartshertoginnestraat naar achter wordt gebracht voor de aanleg van een openbare parkeerzone.
Maar vanaf dan gaat het bergaf onder invloed van de technologische ontwikkelingen inzake telefonie. In 1985 verdwijnt de nachtelijke functie van het gebouw door het plaatsen van telefooncellen buiten en het in verval raken van telegrammen, telex en zelfs post door de opkomst van de telefax. De postdiensten zelf verhuizen in 1995 naar een nieuw sorteercentrum aan de Slachthuiskaai. Als ook de

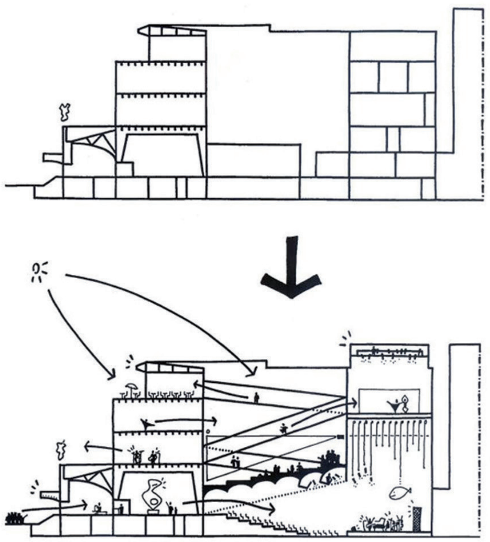

Schets © B-Architecten ↑

loketten verdwijnen, is de sluiting voor het publiek in 1999 onafwendbaar.
Het gebouw ligt er leeg en verlaten bij, met uitzondering van enkele lokalen voor technische apparatuur en enkele diensten van Belgacom. Vanaf dan rijpen de plannen tot herbestemming, o.m. een piste om het gebouw om te vormen tot museum voor Schone Kunsten. Uiteindelijk wordt het een cultuurcentrum.

In de tweede helft van 2007 wonnen B-Architecten de wedstrijd, en kregen zij de opdracht om het bestaande monument en de later toegevoegde achterbouw om te vormen tot een bruisend cultuurcentrum voor Oostende.
De uitdaging was om enerzijds het monument opnieuw te restaureren in zijn oorspronkelijke volumetrie en grandeur en anderzijds de achterbouw weg te halen en te vervangen door een goed werkend complementair programma voor cultureel gebruik. In de nieuwbouw realiseerde men perfect akoestisch gescheiden zalen, nodig voor de erkenning als cultuurcentrum, met een eigenwijze vormgeving en hoog-technische afwerking.

Omringd door het monument, werd een nieuw centrum voor het gebouw gecreëerd, het 'Amfitheater'. De publieke plek bij uitstek, het kloppende hart van De Grote Post. Onder het hellend amfitheater bevindt zich de nieuwe grote zaal, genaamd 'Grote Post'. Deze zaal, gericht op theater en muziek, biedt plaats aan 431 personen en is direct bereikbaar vanuit de 'Lokettenzaal'. De Grote Post strekt zich uit over drie verdiepingen: de scène van de zaal bevindt zich op het kelderniveau. Boven de scène bevindt zich de toneeltoren (hijshoogte: 16m) die reikt tot aan de derde verdieping. De

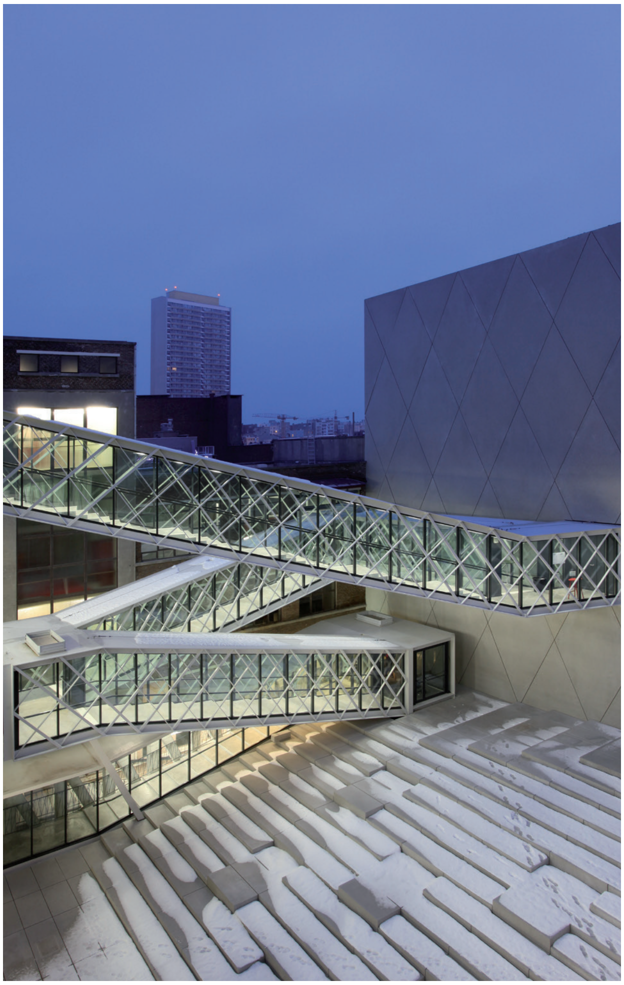

De 'Tubes' © Philippe van Gelooven ↑

wanden zijn uitgevoerd in een houtstructuur waartussen lichtarmaturen – zowel dimbare tl-lichten als RGB-leds – zijn geplaatst. Dit zorgt samen met de groene kleur van de zetels voor een warme, gezellige zaal met veel uitstraling.

Bovenop de toneeltoren werd de 'Kleine Post' ingepland, een multi-inzetbare zaal die de derde en vierde verdieping beslaat. Met een druk op de knop omvormbaar van klassiek theater met tribune en warme lambrisering tot plek voor concerten met podium tot vlakke zaal voor experimenten allerlei. Er is gekozen voor polyvalentie door een uitschuifbare tribune te voorzien. Hierdoor kunnen zowel staande manifestaties (concerten) als voorstellingen met een zittend publiek plaatsvinden. Er kunnen zo'n 180 mensen zittend plaatsnemen en 250 staand. Er zijn zowel vaste als losse zitplaatsen. De losse zitplaatsen kunnen weggenomen worden om plaatsen voor rolstoelgebruikers vrij te maken. Beide ruimtes beschikken over een aparte foyer. De foyer voor de grote zaal kan vandaag fungeren als tentoonstellingsruimte.

Het grote vraagstuk van het complex was: hoe breng je het publiek tot in de belangrijke ruimtes, in een complex dat hoofdzakelijk was ontworpen als kantoorgebouw? De 'tubes' zijn hier het antwoord.
De beglaasde tubes zijn wandelkokers die de oude en nieuwe ruimtes me elkaar verbinden, om zodoende op een doeltreffende en spectaculaire wijze een toegankelijk complex te verkrijgen. Vanuit de 'Lokettenzaal' met cultuurcafé naar zaal 'Grote Post', omhoog naar het 'Amfitheater', via zaal 'Telefonie' (met verende dansvloer) naar de 'Kleine Post', naar 'Dactylo' zalen (voor algemeen cultureel gebruik) om zo te eindigen in de zaal 'Panorama' (voormalige feestzaal/refter) met dakterras. De glazen tubes zorgen ervoor dat de bezoeker het monument en de complementaire nieuwbouw ruimtelijk kan ervaren. Vanuit de glazen tubes krijg je een prachtig uitzicht op het geheel.
Bij de ingrepen is er maximaal rekening gehouden met de geschiedenis van het gebouw en zijn bestaande natuur. Belangrijk was dat bij het omvormen van het postgebouw tot cultuurcentrum het originele complex van architect Eysselinck terug leesbaar en ervaarbaar werd.

De hoofdtoegang bleef aan de Hendrik Serruyslaan met toevoeging van een buitenlift, om de toegankelijkheid voor iedereen te verzekeren. Dit principe werd verdergezet in het ganse gebouw. Maximale toegankelijkheid was een prioriteit voor de stad Oostende. Er zijn verschillende toegangen om het gebouw te betreden, naargelang de schaal van het evenement kan het hele huis zich aan de drie zijden openen. De rechtervleugel, aan de Poststraat zal van nature meer ingenomen worden als kantoren voor het cultuurcentrum en zone voor artiesten. De linkervleugel aan de Witte Nonnenstraat, biedt vele ruimtes voor repetitie en ateliers.

Het prachtige 'Panorama'-lokaal dat zich op de vierde verdieping bevindt en uitkijkt op het Leopoldpark, was de vroegere eetzaal voor het personeel. Waar zich nu de opwarmkeuken bevindt, was er voorheen een goed uitgeruste keuken voor de koks van de Post. Nu fungeert deze ruimte als een feestzaal die beschikt over een opwarmkeuken en over een panoramisch dakterras. Plechtigheden, prijsuitreikingen, maar ook concerten kunnen er worden gebracht. Het beeldhouwwerk is een reproductie van 'De overwinning van Samothracië'. Eysselinck wilde de werknemers in contact brengen met kunst en cultuur. Hij zag zijn ontwerp als een postgebouw met een museale en educatieve functie.

Het grote vraagstuk van het complex was: hoe breng je het publiek tot in de belangrijke ruimtes, in een complex dat hoofdzakelijk was ontworpen als kantoorgebouw?

De 'klas' wordt onder meer gebruikt voor persconferenties, om klasgroepen een inleiding te geven op toneelstukken, voor kleinere poëziehappenings en andere doelen. Dit bijzonder vertrek was het klas- en conferentielokaal en werd gebruikt om technische bijscholing te geven aan het Postpersoneel. De didactische middelen zijn nog aanwezig: bord, projectiemogelijkheid, opstelling van de banken. Onder de zoldering wilde Eysselinck een doorlopend geschilderde fries zien. Deze opdracht werd toevertrouwd aan een jonge Brusselse kunstenares, Emy De Cock. Door de algemeen traag verlopende werkzaamheden startten de schilderwerken pas begin 1951. Bijna zes jaar later was de laatste verf gedroogd.

Het cultuurcafé is ingeplant op de hoek met de Witte Nonnenstraat, de relatie met de onmiddellijke omgeving wordt hierdoor versterkt. Helaas ontbreekt een keuken, waardoor een rendabele uitbating voor een concessionaris voorlopig nog zeer moeilijk ligt, en houdt de Post-ploeg dankzij de hulp van de vele vrijwilligers voorlopig zelf de bar open voor en na voorstellingen. De functie van

De 'Klas' © Philippe van Gelooven ↑

De 'Lokettenzaal' © Philippe van Gelooven ↑

de 'Lokettenzaal' is evident, het is de plek bij uitstek om informatie te bekomen over het cultuurcentrum en over cultureel Oostende. Vroeger was dit de plaats waar de mensen hun brieven schreven en meteen konden posten. Na sluitingstijd werd er een bronzen gordijn neergelaten zodat men enkel nog terecht kon bij de dienst telefonie en telegrafie die 's nachts toegankelijk was. Deze hal wordt het centrale cultuurpunt met een ontvangstruimte, een foyer en een tentoonstellingsruimte. De twee keramische reliëfs die de lokettenzaal flankeren, zijn ontworpen door Gaston Eysselincks oud-leerling Jo Maes. Iconografisch stellen ze de geschiedenis en de toekomst van het postverkeer op een heroïsche manier voor.

Het meest opvallende kunstwerk in - of beter op - dit gebouw is het monumentaal beeldhouwwerk centraal op de gevel: 'De Communicatiemedia', of 'Eenheid van de wereld door de telefonie, telegrafie en postverkeer' (1953) van Jozef Cantré in gedreven rood koper op een metaalskelet. Het is een compositie met een centrale naakte gevleugelde godin omringd door vier vrouwelijke figuren als representatie van de wereldrassen, die door de communicatiemedia worden verbonden. De RTT-leiding verzet zich oorspronkelijk tegen de realisatie, een aanzet tot oplopende spanningen tussen bouwheer en architect, waarbij Eysselinck finaal zelfs de toegang tot de werf wordt ontzegd. Het werk wordt uiteindelijk pas in 1963 aan het gebouw toegevoegd. Zowel Eysselinck als Cantré waren ondertussen echter wel overleden.

TUSSENTIJDSE BALANS

Ondertussen heeft dit nieuwe CC een half seizoen gedraaid, lang genoeg voor een tussentijdse evaluatie met Sam Serruys (technisch coördinator podiumtechniek), Santiago De Waele (gebouwbeheerder) en Eddy Casier (verantwoordelijke voor het gebouwbeheersysteem). Alle drie kwamen ze pas in dienst ongeveer een maand voor De Grote Post de deuren opende, waardoor ze bij het ontwerpproces niet betrokken waren. Met uitzondering van een eerste brainstorm waarop Santiago enkele jaren geleden werd uitgenodigd.
"Toen wij hier onze eerste werkdag aanvatten, was dit nog een bouwwerf en was van een cultuurcentrum nog geen sprake. De weken tot aan de opening werkten we aan een verschroeiend tempo. Qua hoeveelheid werk hebben we nog steeds de handen meer dan vol. We hebben gelukkig hier en daar nog kleine dingen kunnen bijsturen naar onze wensen. Dan gaat het bijvoorbeeld over de geluidsmengtafels, het pakket micro's of de lichtinventaris.

Gelukkig kwamen de drie niet onvoorbereid aan de start. Sam was vroeger actief bij Les Ballets C de la B, Santiago als technisch realisator bij o.a. Mu-Zee en Beaufort en Eddy was projectleider bij een bouwbedrijf. Het klappen van de zweep was dus gekend. Niettegenstaande waren het dus hectische maanden, o.m. door het feit dat het bouwproject nog steeds niet 100% is opgeleverd. Er resten nog kleinigheden, van kleine schilder- en retouchewerken tot het bijregelen van deuren. Ze zijn het er echter over eens dat het een prachtige infrastructuur met vele mogelijkheden is geworden. Er resten zoals bij elk bouwproces enkele mindere punten, die men nu probeert te verhelpen.

"Op het toneelvlak van de grote toneelzaal verliezen we 4 meter diepte omdat daar nog een analoge telefooncentrale van Belgacom staat. Die voorziet het gros van de internationale verbindingen richting Engeland en kan dus voorlopig niet weg. Daardoor dienen we voor grotere decors en dansvoorstellingen ook de orkestbak te gebruiken. Op zich geen probleem, ware het niet dat de frontbrug dan teveel naar voor zit en de belichtingshoek te groot wordt. We hebben dit opgelost door het plaatsen van 4 takelpunten en een truss." Ideaal is het niet, maar het is een tijdelijke oplossing: die centrale zou ten laatste in 2017 buiten werking worden gesteld en dan is dat probleem van de baan. "Door diezelfde centrale zijn vele kelders van het gebouw voorlopig niet toegankelijk of bruikbaar", vult Santiago aan. "De kelders worden doorkruist met leidingen van Belgacom." Belgacom zelf huist nog steeds in een aangrenzend gebouw aan de achterkant.

De realisatie van het cultuurcentrum is dus duidelijk geen einde van een droom, maar eerder het begin van nieuwe plannen

"Ook aan de parkeergelegenheid wordt nog gesleuteld. Vroeger was er een grote parkeergarage op de plaats waar nu de toneelvloer ligt, maar die moest dus plaats ruimen. Voorlopig is de zijstraat toegekend als parking van De Grote Post, maar die staat al snel vol. Ook de toegang voor vrachtwagens zit aan die zijde. D.m.v. een grote goederenlift sluit die aan op beide toneelvloeren en de technische ruimtes met HVAC (heating, ventilation and airco), noodgenerator en podiumtechnische stockage bovenop de kleine zaal.

De realisatie van het cultuurcentrum is dus duidelijk geen einde van een droom, maar eerder het begin van nieuwe

Xxxxx © Philippe van Gelooven ↑

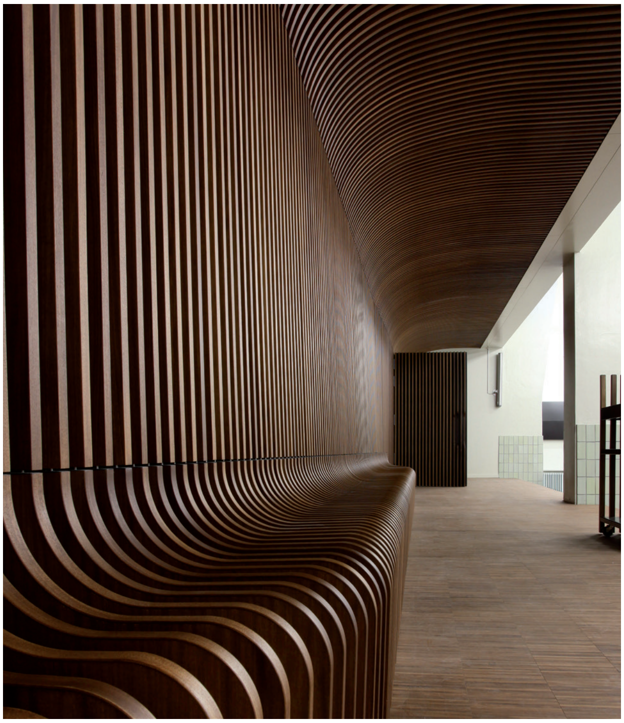

Xxxx© Philippe van Gelooven ↑

plannen. "Momenteel werken we aan de inrichting van een opnamestudio in de kelder, het meer bruikbaar maken van de repetitieruimtes en aan het inplanten van een extra speelruimte, voornamelijk voor amateurverenigingen, in een gedeelte van de Dactylo-zalen. Dat laatste dient echter volledig in mobiele vorm te gebeuren, in opdracht van de erfgoedbescherming."

Gelukkig hebben we in de voorbije zes maanden de kinderziektes onder controle gekregen

"Die status van beschermd monument brengt extra eisen met zich mee die al voor dolle avonturen gezorgd hebben. De brandweer was in het begin vaste klant omdat de branddetectie op de hoogste gevoeligheidsgraad moet ingesteld staan. Op een moment dat honderden werklieden bezig zijn met slijpen en boren, is dat soms even slikken," zegt Eddy. "Maar ook bij voorstellingen met rook moeten we hiermee rekening houden", vult Sam aan. "Niettegenstaande het feit dat de desbetreffende detectoren uitgeschakeld werden, stond ooit tijdens een voorstelling opeens een brandweerman in vol ornaat in de coulissen op mijn schouder te tikken. Blijkbaar was er toch nog wat rook ontsnapt naar een hoger gelegen ruimte waar de detectoren wel nog op scherp stonden. Gelukkig verslapt de aandacht van de brandweer vooralsnog niet en staan ze hier elke keer opnieuw snel, klaar om in te grijpen waar nodig."

"Gelukkig hebben we in de voorbije zes maanden de kinderziektes onder controle gekregen, vooral op vlak van inregeling van de installaties. Ondertussen hebben we ook zo goed als alles zichtbaar binnen het gebouwbeheersysteem waarop we zelfs vanop afstand kunnen inloggen. In het begin wisten we niet waar bijvoorbeeld de elektrische borden zich bevonden, noch welke kring waar zat afgezekerd. Dat gecombineerd met een werftoestand en de vele afstanden die we met de trap moesten overbruggen, zorgde voor redelijk wat kilometers per dag. Wel goed voor de conditie."

"Zoals op elke werf verdwenen er helaas ook bij ons voorwerpen door diefstal. Wat wil je, in een gebouw waar de toegangscontrole nog niet in dienst was of er constant spietjes tussen de deuren werden gestoken. Over ongewenste bezoekers gesproken: de eerste maanden na opening woonde hier ook een wilde kat. En hoewel de toegangscontrole toen wel op punt stond, is nog steeds niet duidelijk hoe ze telkens opnieuw binnen raakte. Uiteindelijk is ze opgehaald en naar het asiel gebracht. Het zou echter

kunnen dat ze terug is, want eergisteren zag ik pootsporen in de transformatorkooi in onze hoogspanningspost."

En zo zijn er nog wel enkele anekdotes. "De schminkverlichting in de loges bleef in het begin dag en nacht branden omdat de schakelaars en zekeringen onvindbaar waren, op de openingsavond zat één van de technieker vast op het toilet omdat het authentieke slot niet opende – uiteindelijk is hij over een muur moeten klimmen – en in de kleine zaal hebben we moeten vaststellen dat we bij ingeschoven tribune niet meer op de technische bruggen raken.

Maar natuurlijk zijn er ook fijne verhalen. Ex-werknemers van de Post komen vol bewondering het gebouw binnen waar ze vroeger in andere omstandigheden over de vloer kwamen, en halen volop verhalen boven. Ook vanuit het binnenland. Vroeger kon men als Post-werknemer – net zoals de meeste ambtenaren – in elke vestiging aan voordelige tarieven gaan eten, zo ook in de Panoramazaal. Oostende had veel gegadigden, gezien het toeristische karakter van de stad.

"Verder botsen wij hier op dezelfde problemen die overal voorkomen: we hebben nog steeds geen eigen hoogtewerker – die is ergens blijven steken in de aanbesteding. Apparatuur in aangrenzende ruimtes, zoals de sturingen van de RGB-leds in het zaalplafond, is nog te luid. Of de eeuwige discussie dat volgens het verhuurreglement maar één technieker ter beschikking wordt gesteld van een huurder, die zichzelf dan moet vierendelen om alles gedaan te krijgen." Voorlopig is Sam de enige vaste technicus en er wordt gedraaid met freelancers. Maar aanwervingen van extra technici staan binnenkort op stapel.

Voor wie het gebouw eens wil verkennen, zijn er elke eerste zaterdag van de maand om 14u15 gidsbeurten.
Allen daarheen!

Architect restauratie: Arsis
Stabiliteit: Studiebureau Mouton
Technieken: Studiebureau r. Boydens
Theatertechnieken: TTAS
Akoestiek: Daidalos-Peutz
Veiligheidscoördinatie & epb:Scope Safety Solutions
Aannemer architectuur en pilootaanneming: MBG
Aannemer restauratie: Strabag

Bronnen:
Erfgoed Vlaanderen (www.onroerenderfgoed.be),
Stad Oostende (www.oostende.be),
CC De Grote Post (www.degrotepost.be),
B-Architecten (www.b-architecten.be).

Xxxxx © Philippe van Gelooven ↑

Xxxx© Philippe van Gelooven ↑

Sotesa

Your partner in theatre

RECENT REALIZATIONS :

CC ARJAAN (Geraardsbergen) - **CC PLOMBLOM** (Ninove) - **NTG** (Gent) **DE RAND** (Wemmel) - **TG STAN** (Antwerpen) - **MAISON DES CULTURES** (Molenbeek) - **CC HASSELT** (Hasselt) - **TECHNOPOLIS** (Mechelen) **CC DE BORRE** (Bierbeek) - **CC PALETHE** (Overpelt) - ...

Sotesa nv

Bruisbeke 21, 9520 St Lievens-Houtem | Belgium | T +32 496 441 731 | jan@sotesa.be

www.soundfield.be/sotesa

EEN INFRASTRUCTUUR VOOR HET MUSEUM VAN DE TOEKOMST

Annelies Van de Vyver

Wanneer we spreken over een aanbesteding en de aanbestedingsfase, dan heeft een project bijna de realisatiefase bereikt. Maar aan de eerste spadesteek gaat een lange weg van verschillende bouwkundige, architecturale en financiële haalbaarheidsstudies vooraf, dit alles binnen het kader van verschillende beslissingsprocessen.

Wanneer men uiteindelijk aan de fase van de aanbesteding komt, is een fundamenteel deel van het project al achter de rug, namelijk de voorbereiding. Elke projectmanager weet dat een goede voorbereiding het halve werk is. Het is belangrijk om de essentie ook in de voorbereidende fase niet uit het oog te verliezen.

Een goede definitie van alle noden is een cruciaal startpunt om een relevant resultaat te kunnen neerzetten. Wat betekent dit voor de bouw van bijvoorbeeld een museum? Wat stellen we ons voor bij een gebouw voor een museum?

Er doemen dan ongetwijfeld beelden op zoals een grote, gesloten witte kubus of een gebouw dat Waarheid, Goedheid en Schoonheid predikt of een gebouw dat vooral gekend is als het icoon van een stad. De eerste vraag die je echter moet stellen is: wat wil het museum zelf, welke zijn de noden van het museum waaraan het gebouw dient te beantwoorden?

Een museum is een instelling dat een eigen collectie kunstpatrimonium bezit of beheert. Een museum is daarin anders dan een kunsthal, een galerij, of een projectruimte. Een collectie kunst is het patrimonium van een overheid of een overheidsinstelling. Dit patrimonium heeft op verschillende niveaus een aanzienlijke waarde.(Het fenomeen van het privémuseum wordt hier buiten beschouwing gelaten)

Het ICOM (International Council of Museums) geeft de volgende definitie van het museum: “Een museum is een permanente instelling, niet gericht op het behalen van winst, toegankelijk voor publiek, die ten dienste staat van de samenleving en haar ontwikkeling. Een museum verwerft, behoudt, onderzoekt, presenteert, documenteert en geeft bekendheid aan de materiële en immateriële getuigenissen van de mens en zijn omgeving, voor doeleinden van studie, educatie en genoegen.”
Het kostbare patrimonium verdient niet anders dan met de best mogelijke zorgen beheerd te worden. Het museum zet daarbij al haar middelen in om het patrimonium effectief te behouden, te onderzoeken, te presenteren, te documenteren en te communiceren. Een goede infrastructuur die dit alles mogelijk maakt zou een evidentie moeten zijn. Elke goede architecturale oefening start vanuit de noden van de gebruiker van het gebouw.

Maar de realisatie van een gebouw voor een museum gaat niet alleen over goede architectuur. Een gebouw voor een museum vertegenwoordigt een grote investering, zowel in tijd als in geld. Het hele proces neemt soms decennia in beslag. Dit maakt dat zelfs verschillende legislaturen dit traject doorkruisen, beïnvloeden of wijzigen. En in deze

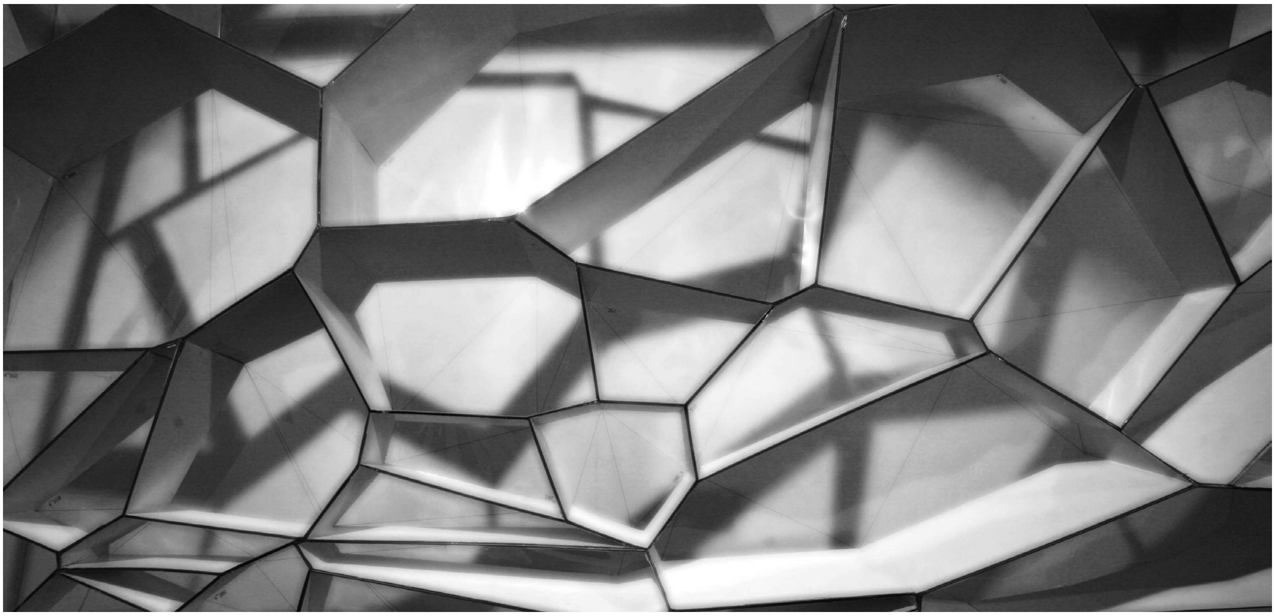

Perfomative Places © Stanislav Roudavski ↑

lange, preliminaire fase komt de essentie van het museum, haar unieke collectie en haar specifieke werking, veelal in het gedrang.
Het proces blijft lang hangen in het zoeken naar consensus over het architecturale concept, het inpassen van die architectuur in de ambities van de betrokken overheden, en natuurlijk de beschikbare financiële middelen. De belangen van investeerders en andere stakeholders moeten worden verzoend.

Daarnaast zijn er, zoals Annick Schramme stelt in het boek 'Tussen droom en daad', talrijke voorbeelden van gebouwen die gerealiseerd werden zonder concreet besef van de toekomstige werking. Zonder zicht op de toekomstige structurele financiering en zonder bewustzijn van de ruimtelijke invulling. In het programmeren van eisen is het dus van cruciaal belang dat men, naast de basisvereisten zoals de werking en de collectie, met de huidige en toekomstige aspecten van de instelling rekening houdt.

En dit doet een andere vraag rijzen: op welke manier kan het museum haar toekomst invullen? Hoe kan het museum relevant blijven? Naast de taken van het museum rond haar collectie zijn er nog andere aspecten die van belang kunnen zijn in de toekomstige rol van het museum.

Een eerste belangrijke evolutie in de lange geschiedenis van het museum is de positie van het publiek. De eerste 'museion', rond de 1ste eeuw voor Christus in Griekenland, waren tempels ter verering van de muzen. In de middeleeuwen ontstaan de 'studiolos', kamers in woningen en paleizen voor de expositie en de studie van geschiedenis en wetenschap. Vanaf de 16de eeuw worden ze enkel nog voor tentoonstellingen gebruikt, mede door de opkomst en bloei van diverse stedelijke universiteiten die het onderzoek aspect overnemen.
Het museum is in dat tijdperk eveneens een schrijn voor de autoriteit van de door de kerk goedgekeurde kennis en wetenschap. Later ontstonden vanuit de gildenkamers de eerste academies voor schone kunsten. Deze academies hadden geen publieke functie, maar verzamelden en onderzochten kunst.

De eerste belangrijke evolutie met betrekking tot de positie van het publiek begon bij het toelaten van het grote publiek in de musea in de 18de eeuw, de periode van de Verlichting. Vervolgens hebben globalisering, democratisering, commercialisering en digitalisering de wereld in de 21ste eeuw onherkenbaar veranderd. Onze opvattingen over kunst en musea zijn mee geëvolueerd en ook de kunst zelf is onderhevig aan evolutie. De technische evoluties op digitaal vlak, het wereldwijde web en de snelheid waarmee dit alles evolueert, hebben ervoor gezorgd dat er vandaag meerdere bronnen beschikbaar zijn voor entertainment, leren en dialoog. Elk individu kan in principe een persoonlijk digitaal instrument hebben om hierin eigen keuzes te maken, naast de centraal aangestuurde en aangeboden informatie.

Dit maakt dat individuen geen passieve ontvangers meer zijn van informatie die overheden en instellingen, zoals musea, neerzetten. Vandaag willen individuen actieve leden zijn in wat je '*het tijdperk van participatie*' zou kunnen noemen. In dit tijdperk van participatie zal het museum in haar werking, en hoe ze omgaat met de relatie kunstwerk/bezoeker en instelling/bezoeker, relevant moeten blijven voor het publiek dat ze beoogt. Bezoekers verwachten een breed spectrum aan

At the museum © Christoph Niemann 2009 ↑

informatiebronnen en culturele perspectieven, waar ze hun reactie op kunnen geven, in discussie kunnen gaan, kunnen delen en er hun eigen product van kunnen maken.
Een andere rol die een museum kan vervu llen is de 'third place', uit een theorie van Ray Oldenburg, een Amerikaans socioloog. Dit zijn openbare verblijfsplekken die meer en meer aan belang winnen, naast de woning ('*first place*') en werk ('*second place*'). Het zijn ontmoetingsplekken waar men de woning en werkplek voor wil verlaten om te ontspa nnen, te werken en anderen te ontmoeten.

Een museum zou niet alleen een informele ontmoetingsplek kunnen zijn, maar ook een informele leerplek. Scholen bijvoorbeeld behoren tot de formele leerplekken, met een gecentraliseerde aansturing. Musea kunnen aansluiten bij de evolutie waarbij men overal kan leren en niet meer enkel op de schoolbanken. Musea zijn makkelijk toegankelijk, zowel fysiek als intellectueel. Iedereen is welkom en musea zijn als het ware een uitnodiging om de rijkdom in menselijke kunnen te delen. Het uitnodigen van de interesse, de verhalen, de vaardigheden en de kennis van het publiek is een verrijking voor het museum, voor de kunst die ze tentoonstelt en alle betrokkenen.

Het museum heeft, naast het tonen van haar collectie en haar publiek, nog andere troeven. Het behoud en beheer van de collectie, het onderzoek errond, haar bibliotheek en haar unieke databanken, de kunst- en tentoonstellingsproductie en de relatie met de omgeving maken elk museum uniek. Sommige musea willen graag een open huis zijn. Niet alleen voor kunstenaars en publiek maar ook voor andere culturele spelers zoals bijvoorbeeld theater- en muziekgezelschappen. Het is duidelijk dat musea in de 21ste eeuw, steeds vanuit hun unieke collectie, hun unieke werking en hun unieke troeven, zullen evolueren en dit onder verschillende impulsen. "Het veelzijdige karakter van musea geeft hen de luxe te kunnen kiezen uit verschillende ontwikkelingsrichtingen voor het ontwerp en de invulling van hun gebouw." Zo stellen Johan Idema en Roel Van Herpt in "*Beyond the Black Box and the White Cube*".
Dit betekent dat het programma van eisen dat als basis dient voor de architectuur, voldoende tegemoet dient te komen aan die veelzijdigheid. Daarom zal een toekomstige infrastructuur voor een museum een heel ander resultaat zal geven dan hetgeen we vandaag kennen. Het betreft namelijk een infrastructuur die niet alleen de werking van de instelling en haar collectie ondersteunt, maar het museum ook voorziet in de ruimere rol die het zou willen opnemen.
Om ervoor te zorgen dat het museum wel degelijk het gebouw krijgt dat het nodig heeft, is het belangrijk dat het museum gedurende het hele proces een mandaat heeft in het projectteam en zo het einddoel kan bewaken. Zoals gezegd gaat er lange tijd over het gehele project en dient niet enkel de architect ook de instelling zelf een constante sturende factor te zijn, van het prille begin tot de eindfase.
Het is dan ook cruciaal dat het museum zelf een heel goed beeld heeft van de noden voor de collectie, haar werking, haar unieke troeven en de toekomstige rol die het wil opnemen. Dit zal een infrastructuur opleveren die niet het eindpunt is van een proces, maar juist een beginpunt vormt. Het beginpunt van een traject dat het museum zal afleggen vanuit haar collectie, haar werking en al haar unieke troeven. Mede dankzij een relevante infrastructuur kan het museum dan fungeren als een belangrijke spil in het culturele leven van de samenleving. En hoe relevanter de infrastructuur voor het museum, des te beter kan het museum slagen in haar missie en zo de investering voor de samenleving te laten renderen.

Annelies Van de Vyver is Building & Facility Manager in het M HKA Antwerpen

The Greatest Smallest Performer.

SK 5212-II 184 Mhz Transmitter

This surprisingly small top of the line bodypack transmitter is the result of the latest technology arising from Sennheiser's vast experience in RF wireless transmission.

Rugged but light, the SK 5212-II is ideal where a bodypack transmitter needs to be invisible, such as theatre, stage, TV, movies and musicals. With a switching bandwidth of up to 184 MHz the SK 5212-II provides true flexibility to match the most demanding frequency situation.

www.sennheiser.nl | www.sennheiser.be

SENNHEISER

VEILIGHEID IN DE SECTOR? SAMEN MAKEN WE ER WERK VAN!

De rol van een SBK bij de veiligheid van uw freelance medewerkers

Laure De Winde

Een veilige tewerkstelling van medewerkers daar hecht iedereen belang aan. Ook het Sociaal Bureau voor Kunstenaars (SBK) t-heater vindt dit erg belangrijk. Werken in de technische en culturele sector is niet altijd zonder risico's. We willen dan ook graag ons steentje bijdragen tot minder arbeidsongevallen.

Maar wat betekent het precies om iemand in dienst te nemen via een SBK als t-heater? En vooral dan op het vlak van veiligheid?

Els Roels (preventie-adviseur van t-heater): "t-heater neemt in de technische, artistieke en creatieve sector een belangrijk stuk voor zijn rekening als werkgever van heel wat freelance medewerkers. In veel gevallen gaat dat om podiumtechniekers, stagehands, steigerbouwers, riggers, enzovoort.

Een opdrachtgever of werknemer beslist om met t-heater in zee te gaan wanneer de werknemer niet in vast dienstverband bij de organisatie wordt opgenomen of wanneer hij of zij niet zelfstandig is. Het SBK vervult dan de taak van werkgever en dat biedt allerlei voordelen. De administratie wordt bijvoorbeeld uit handen genomen, de medewerker wordt correct en tijdig uitbetaald, er is een arbeidsongevallenverzekering en de correcte naleving van de wetgeving. Wat dit laatste punt betreft, betekent dit alvast dat op vlak van veiligheid de medewerker een werkpostfiche ontvangt."

Wat is zo'n werkpostfiche precies? En waarvoor dient ze?

Els Roels: "De werkpostfiche is het resultaat van de uitgevoerde risicoanalyse per werkpost door de opdrachtgever. Anders gezegd: via de werkpostfiche geeft de opdrachtgever per werkpost informatie aan de freelance medewerker over de uit te voeren taken, over de vereiste opleiding of attesten bij het uitvoeren van het werk. Maar ook over eventueel gezondheidstoezicht en persoonlijke beschermingsmiddelen (denk hierbij aan oordopjes voor geluidstechniekers, veiligheidsschoenen voor stagehands, een veiligheidsharnas voor scaffolders…) die ter beschikking moeten worden gesteld."

En wat is jullie rol als SBK precies in dit proces? En die van de opdrachtgever zelf?

Els Roels: "Als een opdrachtgever beslist om met t-heater te werken voor het in dienst nemen van tijdelijke medewerkers, wordt t-heater automatisch werkgever van die medewerkers. Wij nemen dus de werkgeverplichten op ons, zoals onder andere RSZ afdragen. Maar de medewerkers zijn bijvoorbeeld ook verzekerd via onze arbeidsongevallenverzekering.

Verder is het belangrijk dat we de werkpostfiche tijdig kunnen bezorgen aan de medewerker, ten laatste vóór de aanvang van zijn tewerkstelling.

Toch blijft de opdrachtgever verantwoordelijk voor het onthaal en de veilige tewerkstelling op de werkplek. Logisch, want wie kent de werkpost en de daaraan verbonden risico's beter dan de opdrachtgever zelf?"

Hoe ondersteunen jullie opdrachtgevers of organisaties in deze belangrijke taak?

“Natuurlijk vinden we het belangrijk om onze opdrachtgevers hierin bij te staan. We merkten dat het niet altijd evident is om opdrachtgevers die sporadisch enkele mensen tewerkstellen, te overtuigen om de werkpostfiche in orde te brengen. Daarom hebben we bijvoorbeeld een brochure opgesteld die opdrachtgevers helpt bij het invullen van de werkpostfiche.

Om onze opdrachtgevers nog verder bewust te maken omtrent arbeidsveiligheid, organiseren we op 3 oktober een studiedag rond het thema veiligheid.”

Inspiratiedag rond veiligheid in de creatieve en artistieke sector
Om het bewustzijn omtrent veiligheid nog verder aan te scherpen en opdrachtgevers te duiden op het belang ervan, organiseren we op donderdag 3 oktober 2013 een studiedag over veiligheid in Bronks in Brussel.
We willen op deze manier opdrachtgevers sensibiliseren om een preventief welzijnsbeleid uit te tekenen. We laten een specialist verzekeringen en een externe dienst Preventie en Bescherming aan het woord. En nodigen Lara Emde, project-medewerker veiligheid bij het Sociaal Fonds voor Podiumkunsten, uit voor een dynamische workshop.
Bent u actief als werkgever in de creatieve en artistieke sector?
Dan heten we u van harte welkom vanaf 13u30.
Wenst u graag op de hoogte te blijven, stuur ons dan een mailtje via info@t-heater.be of surf naar www.t-heater.be.

JAARPROGRAMMA STEPP

24.09.2013
Pulse
Muziekcentrum TRIX, Antwerpen

6 tem 9.10.2013
Plasa,
Londen

15.10.13
Contactdag 'Aanbestedingsprocedures'
CC De Werf, Aalst

4.11.13
Bijblijfcursus Podiumtechniek

21 & 22.11.13
Specialisatiecursus Beeld- en Videotechnieken

26 & 27.11.2013
JTSE
Parijs

9.12.13
Bijblijfcursus Veiligheid

13 tem 15.01.2014
CUE
Rotterdam

27.01.14
Bijblijfcursus Elektriciteit

4 tem 6.02.2014
IES
Amsterdam

10 tem 12.02.2014
Siel
Parijs

20 & 21.02.14
Specialisatiecursus Geautomatiseerde lichtsystemen

Februari 2014
Regiomomenten 'Veiligheid'

11.03.14
Bijblijfcursus Licht 1

11 tem 15.03.2014
Prolight+sound
Frankfurt

30.03 tem 4.05.2014
Luminale
Frankfurt

28.04.14
Bijblijfcursus Licht 2

19-05-2014
STEPP Symposium 'veiligheid'

24.05.14
Bijblijfcursus Geluid 1

9.06.14
Bijblijfcursus Geluid 2

Augustus 2014
Backstage bezoek aan een evenement

Stereonomaden, Fleur Van Den Berg © Sarah Oyserman

Easing Into Being At Ease..., Erik Eriksson © Sara Hoyserman

To Get Properly Confused ..., Renée Goethijn © Basiel Debrock

Intercom, Bad Van Marie © Basiel Debrock

Aai me, Wouter Vanhoutte © Sara Hoyserman

Stereonomaden, Fleur Van Den Berg © Sarah Oyserman

What 's left, Liat Waysbort © Sarah Oyserman

Easing Into Being At Ease..., Erik Eriksson © Sara Hoyserman

Nest, Valerie Schiemsky © Sean Lybeer

SPECTRA Ensemble © Karin Borghouts

Duet for Two Dancers, Tabea Martin © Sara Hoyserman

Duet for Two Dancers, Tabea Martin © Sara Hoyserman

De SARC nota over cultuurinfrastructuur

Johan Penson

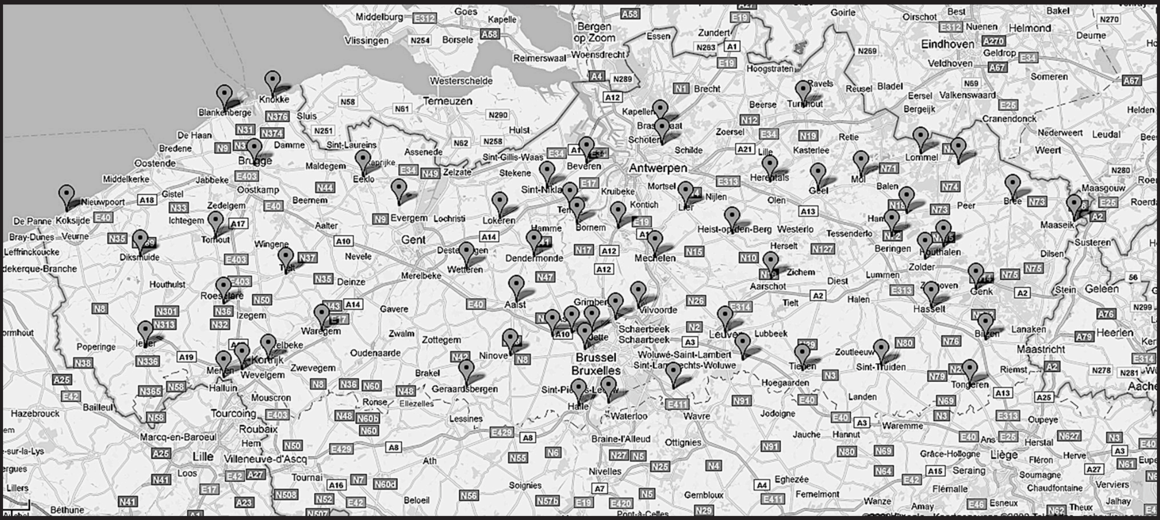

Begin 2012 vroeg de Minister van Cultuur, Joke Schauvlieghe, aan STEPP om iemand af te vaardigen in de SARC, de Strategische Adviesraad Cultuur, Jeugd, Sport en Media afdeling Kunsten & Erfgoed. Deze organisatie brengt advies uit over de hoofdlijnen van het beleid, over voorontwerpen of voorstellen van decreet en over ontwerpen van besluit van de Vlaamse Regering. De raad draagt bij tot de vorming van een beleidsvisie. Onze raad van bestuur stuurde Johan Penson naar de vergaderingen. Een jaar voor de verkiezingen schrijft de SARC een memorandum voor de volgende Vlaamse regering. Zeg maar, een reeks aanbevelingen en prioriteiten op lange termijn die van maatschappelijk belang zijn voor de culturele sector. Wat hier volgt is de basistekst opgemaakt door Johan na een brede consultatieronde binnen STEPP en de SARC over infrastructuur in de culturele sector. Enkel de samenvatting van deze tekst haalt het memorandum, maar voor jullie staat de tekst hier integraal. Het uitgangspunt was een visie te formuleren voor de toekomst en geen opsomming van de huidige grieven. Politici hebben nood aan een leesbaar en toekomstgericht project.

De nota, 'Prioriteiten culturele infrastructuur', maakt deel uit van het memorandum 2014-2019 in het luik over het luik over infrastructuur. In deze nota wordt de vraag naar extra aandacht en zorg voor infrastructuren in de culturele sectoren beschreven. De opbouw van deze tekst is logisch en van technische aard en beschrijft de specifieke noden in de culturele sector om tot aanbevelingen voor beleid te kunnen komen. Deze studie bevat geen bestek details uit een bouwprogramma maar kan zeker dienen als basis hiervoor. Een praktische lijst met do's en dont's is met een aantal experten uit de sector makkelijk vast te leggen zonder afbreuk te doen aan de eigenheid van elk individueel project.

Eens de infrastructuren, zoals bijvoorbeeld zalen voor podiumkunsten, op een vergelijkbaarder niveau staan, zal dat de logistiek, ergonomie en efficiëntie alleen maar ten goede komen, zowel qua technische mogelijkheden als qua duurzaamheid door het terugdringen van transportkosten en bouwtijden. De huidige verscheidenheid op bouwkundig en technisch vlak bemoeilijkt een vlotte realisatie. Een efficiënt beheer met een duurzame aanpak zorgt voor het lang leven van het patrimonium.
Het nieuwe kunstendecreet zal uitgaan van een schottenloosheid van disciplines. Het wordt dan ook hoog tijd dat er over de infrastructuren wordt nagedacht en over ermee om te gaan. Een integraal exploitatieplan van de cultuurinfrastructuur is aan de orde. Richtlijnen en regels zijn onontbeerlijk om een gestroomlijnd beleid waar te maken.

Infrastructuur doorheen het landschap
Er is een grote diversiteit aan infrastructuur doorheen de culturele sectoren vast te stellen. Het lokaal cultuurbeleid zorgde in de vorige eeuw voor een grote bouwwoede aan culturele centra van allerlei pluimage. De stadstheaters, kunstencentra en andere actoren uit het kunstendecreet hebben zich ook op het vlak van infrastructuur ontwikkeld. Dan zijn er nog de diverse musea, al dan niet in een historisch kader van erfgoed. Om een consistent beleid op het vlak van infrastructuur te kunnen ontwikkelen, is het van het belang om al deze infrastructuren goed in kaart te brengen. Verschillende organisaties (STEPP, VTI, BKO, Kenniscentrum Rits…) hebben reeds verdienstelijke pogingen gedaan die als basis en opstart van dergelijke studie kunnen dienen.
Daarom vraagt de adviesraad om een vergelijkende studie en inventaris van alle relevante infrastructuren op te stellen. Relevante infrastructuren zijn deze die door de overheid tijdens het bouwproces ondersteund werden, deze waarvan de overheid eigenaar is en deze waarin een exploitant huist die ondersteuning krijgt via het lokaal cultuurbeleid, het kunstendecreet of het erfgoeddecreet.
De noden van infrastructuren voor het lokaal cultuurbeleid moeten goed op die van het kunstendecreet en erfgoeddecreet afgestemd zijn. Pas dan kan je gewagen van een geïntegreerd. Het grootschalig onderzoek kan interessant zijn om te weten te komen waar in het landschap welke infrastructuur noodzakelijk is. Andere infrastructuren zoals kiosken en privé-infrastructuren moeten ook opgenomen worden in deze lijst gezien hier kanse liggen voor mogelijke samenwerking.

De buitenruimte van Tate Modern werkt drempelverlagend © Johan Penson ↑

De vraag naar infrastructuur is geëvolueerd door de tijden heen. Er is vooral veel vraag naar faciliteiten voor kleine gezelschappen. Die kleine infrastructuur is aanwezig, maar dit zijn grotendeels privé-initiatieven. Hun succes is afhankelijk van de invloed/ondersteuning door lokale cultuurfunctionarissen. Er zou ook op hoger niveau meer aandacht moeten zijn voor de kleinere presentatieplekken.
Daarnaast is een energie-audit aangewezen om een overzicht tussen de verschillende gebouwen op het vlak van energetische prestatie te kunnen maken.

Noden doorheen de sector
De noden van de exploitanten zijn op zeer uiteenlopende

wijze gerealiseerd. De technische en scenografische invulling is afhankelijk van de locatie en de omstandigheden. De toneeltoren van elke schouwburg ziet er anders uit.
Tot nu toe stelde de bouwheer of zijn afgevaardigde de inhoud van het bouwprogramma samen. Het eisenprogramma van de bouwheer werd soms door adviseurs aangevuld vooraleer de architect en/of het studiebureau hiermee aan de slag ging. In vele gevallen werd de exploitant of eindgebruiker in het overlegproces niet gekend.
Er is een duidelijk spanningsveld tussen lokaal beleid en Vlaams beleid op het vlak van infrastructuur op te meten.
Heel vaak zijn bouwheren te weinig beslagen voor het uitschrijven van een goede en specifieke opdracht die resulteert in een kwaliteitsvolle werkplek voor de kunsten. Het bouwen, beheer, gebruik en de inzet van het gebouw moet dezelfde dynamiek volgen als de artistieke ontwikkeling van de organisatie.
Het is hoog tijd dat er naast de gebruikelijke bouwparameters tegemoet wordt gekomen aan het opstellen van een aantal eenvoudige noden waaraan het bouwprogramma moet voldoen. Dit kan onderwerp zijn van de financiële ondersteuning van het bouw- of renovatiedossier. Deze noden zijn geen beleidsopties, maar eerder voorwaarden die een organisatie zoals het FOCI (fonds voor culturele infrastructuur) in zijn beoordeling van een bepaald project kan hanteren.
Deze voorwaarden mogen desalniettemin niet belemmerend werken voor de herbestemming van historische gebouwen. Ze moeten dus doordacht worden opgesteld, zodat ze ervoor zorgen dat de diverse infrastructuren van gelijkaardige omvang in staat zijn tot gelijkaardige realisaties.
Ontwerp en Techniciteit

Het ontwerpen van infrastructuur moet gebeuren met respect voor de omgeving of het bestaande gebouw, de gebruiker en hetgeen al in het gebouw gebeurt of zal moeten gebeuren. Geïntegreerd ontwerpen is zeer belangrijk. Bouwheer, financier, architect en technici dienen in voortdurende dialoog met elkaar een concept af te leveren dat esthetisch en technisch verantwoord zal zijn.
Er moet uitgegaan worden van een 'totale eigenaarskost' (TCO of total cost of ownership) waarbij de energieprestatie, een duidelijke inventarisatie van de kost van de mogelijkheden en alle randkosten opgenomen worden. Een bouwheer die bespaart door meer arbeidsintensieve technieken toe te passen, om zo de initiële bouwkosten te drukken, moet beter bijgestaan.
Enkel aan de hand van een holistische aanpak van het (ver) bouwproject kunnen duurzame beslissingen genomen worden. Gezien dit voorafgaand studiewerk moeten er voldoende tijd en middelen voorzien worden om een degelijk eisenpakket en bouwprogramma te kunnen opstellen.

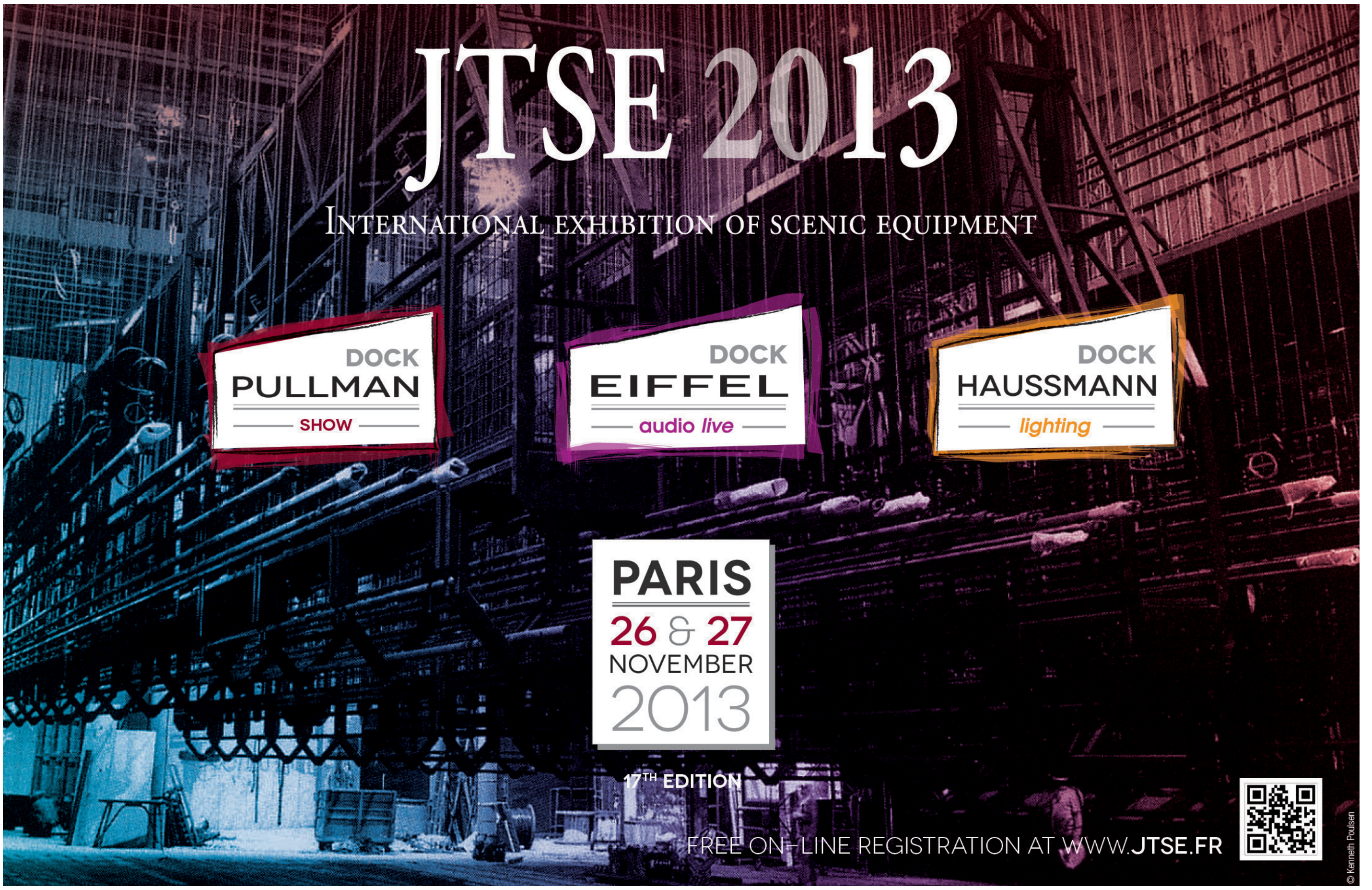

In de toekomst zal de technische complexiteit alleen maar toenemen. Ook in de kleinere culturele huizen is deze evolutie merkbaar. De infrastructuur en vooral de technologie is maar zo goed als zijn gebruikers. Een goed opgeleide staf is essentieel om de techniek te laten renderen. De noodzakelijke opleiding moet integraal deel uitmaken van een infrastructuurbeleid van de exploitant. In dat kader pleiten we voor een nog betere samenwerking met de diverse opleidingen.
Het concept van 'open school' waarbij naar optimalisatie van het ruimtegebruik wordt gestreefd door andere gebruikers toe te laten, is op een aantal plekken alvast een succes. Deze pilootprojecten moeten verder uitgebouwd worden om een nog betere samenhang van onderwijs en cultuur te bewerkstelligen. Hierdoor zal de instroom van personeel optimaal op de noden van de sectoren afgestemd zijn. Het concept dat nu vooral op lokaal vlak in de socio-culturele sfeer ligt, moet worden doorgetrokken naar de technische, productionele en kunstopleidingen.

Urbanisatie en Participatie

Culturele actoren hebben met hun infrastructuur een grote taak, op het vlak van urbanisatie en participatie. De locatie van nieuwe infrastructuren is van groot belang voor het succes van de exploitatie en de context ervan in de regio.
Grote culturele infrastructuren buiten de stedelijke context hebben vele jaren nodig om een verdienstelijk draagvlak of impact te genereren. Dit denkwerk moet eveneens met een gezond realiteitsbesef over mobiliteit gepaard gaan. Het succes van de exploitatie zal er van afhangen.
Gebouwen kunnen ook aan hun buitenschil een belangrijke maatschappelijke functie vervullen. De werking van vele musea en kunstencentra stopt niet aan de deur, in tegendeel. Er moet voldoende ruimte rond de infrastructuren beschikbaar zijn om een maatschappelijke ontwikkeling toe te staan die een andere binding met de culturele plek weeft. Elk cultureel gebouw moet een interessante stopplaats in de stad worden, aangepast aan participatie.
Pleinen, terrassen, tuinen zijn van belang om de sociale dimensie tot ontwikkeling te laten komen. Op die manier stimuleert de overheid 'public ownership' door urbanisatie. De aanleg rond Tate Modern in London is hiervan een excellent voorbeeld.

Gebouwtechnieken

Heel vaak zijn gebouwtechnieken zo slecht geconcipieerd dat ze storend zijn voor het publiek terwijl ze bedoeld waren om comfort te bieden. De specifieke noodzaak van de exploitant moet dus in kaart worden gebracht.
Aandacht voor exploitatiekost van de gebouwentechnieken is van groot belang gezien deze 75% vertegenwoordigt van de kost van een gebouw gedurende de levensduur. De investeringskost bedraagt slechts 25% van dit totaalbudget. Hoe efficiënter, duurzamer en slimmer de investering, hoe lager de exploitatiekost zal zijn.

Het maatschappelijk weefsel rondom Tate Modern
© Johan Penson ↑

Een voorbeeld daarvan is de voorziening van het nodige comfort in de ruimtes: sommige ruimtes worden nu integraal geklimatiseerd, terwijl dit niet altijd nodig is. Ook de optimalisatie van de relatieve vochtigheid en luchtkwaliteit kan veel energie besparen.
Voor nieuwbouw is een comfortsimulatie daarom onontbeerlijk. Ook voor bestaande gebouwen kan een dergelijke oefening interessant zijn.
Daarnaast moeten de ruimtes vooral flexibel zijn. De veranderlijke artistieke werking moet op technisch vlak kunnen ondervangen worden. Gebouwtechnieken moeten dusdanig ontworpen zijn dat ze per ruimte aan de noodzaak kunnen voldoen.
Het opvolgen van de prestaties van technische installaties, zowel oud als nieuw, is dan weer nodig om die prestaties te kunnen bijsturen. Hiervoor is een gebouwenbeheerssysteem het minimum om adequaat te programmeren.

Realisatietechnieken

Gebouwen voor culturele exploitatie die door de overheid gebouwd of mee gefinancierd worden, moeten een minimum aantal realisatietechnieken bevatten die de functie van het gebouw waarmaken op een zo ergonomisch mogelijke manier. Podiumtechnieken, museografie, scenografie, archiveringstechnieken moeten een bepaald kwaliteitsniveau kunnen halen. Het heeft geen zin om een bouwprogramma te verwezenlijken om nadien vast te stellen dat er grote beperkingen en belemmeringen zijn die de realisatie moeilijk maken.

De basisconstructie kan op eenzelfde manier op diverse plaatsen uitgevoerd worden. Bijvoorbeeld door bij de bouw systematisch een structuur op basis van IPE-100 profielen te voorzien. Hiermee kan iedereen verder.

In de ontwerpfase moet er meer op lange termijn worden gedacht. De onderhoudskost van de installatie moet worden gecalculeerd, zodanig dat de totale eigenaarskost duidelijk wordt over de volledige levenscyclus van de apparatuur. Het is dan aan de bouwheer of exploitant om daar een onderhoudsbudget tegenover te zetten. Bijvoorbeeld zouden bestekken voor geautomatiseerde trekkeninstallaties minstens industriële standaardcomponenten moeten eisen, zodanig dat een vervanging mogelijk blijft op lange termijn. Een 10-jarige leveringsgarantie of vervangingsmogelijkheid, in de industrie gangbaar, moet in onze sector ook toegepast worden. De noodzaak voor herinvesteringen wordt nu veelal onvoldoende in de berekening opgenomen.

Een specifiek logistiek oud zeer is het aspect laden en lossen. Zelden is hier voor een adequate oplossing gekozen, zodanig dat er veel tijdsverlies ontstaat en veel personeelsinzet noodzakelijk is voor de dagelijkse routinebeweging. Een heel eenvoudig principe om dit te voorkomen, is dat de vrachtwagen in het lokaal (podium, hal, tentoonstellingszaal, depot,…) moet kunnen waar de inhoud geplaatst moet worden. Deze basis bezorgt de ontwerper een andere benadering om iets aanvaardbaar neer te zetten.

Werkoppervlakte is eveneens van groot belang om de realisatie vlot en efficiënt te laten verlopen. Heel vaak zijn er 'grote' zalen die slechts kleine producties aankunnen. Het vastleggen van een publiekscapaciteit is een goede basis om de werkoppervlakte die noodzakelijk is om flexibel de realisatie aan te pakken, vast te leggen.

De kwaliteit van de zaal staat recht evenredig met de kwaliteit van de zichtlijnen van het publiek. Slechte publieksplaatsen hebben in deze tijden geen enkele functie meer. Elk dossier kan dus gerust een studie van zichtlijnen bevatten.

Studiebureau voor Theatertechnieken

Adviseur voor overheid, theater en architect
Partner bij internationale prijsvragen

'Een goed theater is een warme, feestelijke uitgaansplek voor het publiek, een gastvrije speelplek voor artiesten en een efficiënte, veilige werkplek voor alle medewerkers.'

Schouwburgen - Culturele Centra - Concertzalen - Muziekcentra - Polyvalente zalen

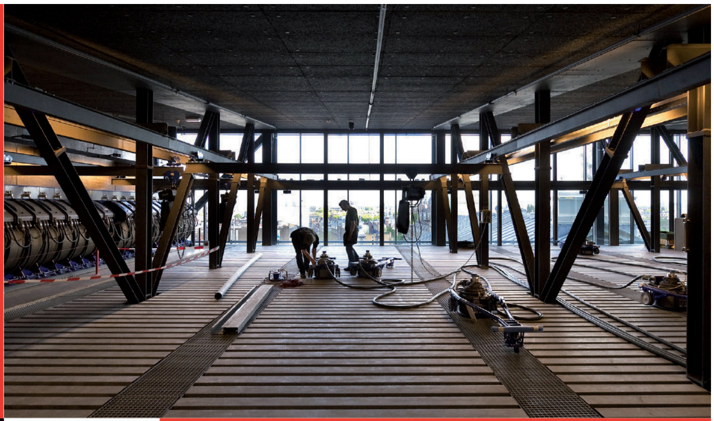

theater advies bv

Ontwerp en Advies:

Toneeltechniek en hijsinstallaties
Belichting, audio, zetels en stoffering
Europese aanbestedingen
Nieuwbouw en renovatie

Zaalindeling en zichtlijnenstudies
Logistiek van mens en materiaal
Haalbaarheidsstudie en lastenboek omschrijving
Planning en budgetcontrole

theateradvies bv
Herengracht 160
1016 BN Amsterdam
Tel +31 (0)20-627 2248
info@theateradvies.nl
www.theateradvies.nl

Hedendaagse bedrijfsvoering vraagt een aangepaste infrastructuur © Johan Penson ↑

De ruimtes waren tot nu toe vaak opgevat als een gesloten doos. Dit is zo gegroeid vanuit het gebruik van kunstlicht voor alle projecten. Tegenwoordig zijn de verduisteringstechnieken zodanig geëvolueerd dat er mogelijkheden ontstaan om op bepaalde ogenblikken met daglicht te werken. Dit zal het werkcomfort van het personeel sterk verbeteren. Dit zijn kleine maatregelen die een grote impact hebben op de globale ergonomie van het gebouw en die bijdragen aan de duurzaamheid van het patrimonium.

Depotproblematiek

De opslag en bewaring van het kostbare erfgoedmateriaal in aangepaste depots is voor de meeste instellingen een probleem. De knelpunten liggen vooral in de eisen van de klimaatbeheersing, noodzakelijk voor duurzame kwalitatieve opslag. De beschikbare opslagruimte van vele collectie-beherende erfgoedinstellingen is bovendien vaak eenvoudigweg ontoereikend. Vele kunstencentra en stadstheaters kampen met dezelfde problematiek van kwaliteitsvolle bewaring en gebrek aan stockageruimte.

De inrichting en nieuwbouw van degelijke gemeenschappelijke depots voor kunsten en erfgoed moet worden aangevat. Dit kan bijvoorbeeld via provinciale depots of via het versterken van de reeds bestaande initiatieven zoals kringloopexpo. De exploitatie, inclusief kwaliteitscontrole (verpakking, beschrijving…) kan gebeuren door een overkoepelend depottoezicht. De depots kunnen gecombineerd worden met activiteiten rond een aantal creatieve ambachten van herstelling en onderhoud.
De nodige herbestemming (zie ander luik) van een gedeelte van het onroerend erfgoed zal een antwoord bieden op de vraag naar de nodige oppervlakte. Pas als er sprake is van een degelijke en duurzame bewaring, kan er adequaat overgegaan worden naar de wens voor ontsluiting. Het Stadsdepot van Dordrecht is een uitstekend voorbeeld op het bouwtechnisch vlak en op het vlak van exploitatie.
Digitalisering neemt de nood tot fysieke opslag van het oorspronkelijke niet weg. Grote erfgoedinstellingen kunnen geen aanspraak maken op subsidiëring voor digitaliseringsprojecten omdat ze geacht worden alles al digitaal te hebben gedupliceerd. Dit verhindert uiteraard de ontsluiting van al deze data. Het Vlaams Instituut voor Archivering of VIAA digitaliseert, bewaart en ontsluit audiovisueel materiaal, foto's en documenten samen met partners uit de cultuur, erfgoed- en mediasector. Deze organisatie en andere zoals iMinds kunnen hierin een belangrijke rol in opnemen.

Duurzaamheid

In dit gedeelte behandelen we de onderdelen van duurzaamheid die elders nog niet aan bod kwamen. Duurzaamheid is immers een algehele bekommernis die, net zoals veiligheid, integraal deel uitmaakt van alle processen van ontwerp, bouw en gebruik van infrastructuren.

De duurzaamheidsaspecten van culturele infrastructuren kunnen op vele manieren benaderd worden. Eerst en vooral zijn er de ecologische overwegingen die moeten leiden naar duurzame gebouwen. Het is dan ook opmerkelijk dat Vlaanderen denkt vele voorbeeldinfrastructuren neer te zetten of te financieren die weinig duurzaam blijken in de exploitatie. Culturele infrastructuren hebben vaak een exemplarische architecturale waarde. Het moet een evidentie worden dat alle nieuwe infrastructuren exemplarisch zullen zijn op het vlak van duurzaamheid. Een aanvaardbaar energiepeil moet de norm zijn voor alle nieuwe gebouwen.

De transitie naar energieneutrale nieuwbouw moet tegen 2020 gerealiseerd worden. Dit kan als verbeterde 2020 doelstelling vanuit het Cultuurforum en het Via-plan vooropgesteld worden. In het kader daarvan is het raadzaam de vernieuwde richtlijnen van juni 2012 van het 'Actieplan Bijna-Energieneutrale Gebouwen' van het Vlaams Energieagentschap (uitvoering van artikel 9 van richtlijn 2010/31/EU van 19 mei 2010 betreffende de energieprestatie van gebouwen) te volgen.

Uiteraard zal de exploitant mee investeren in deze duurzame oplossingen gezien het zijn gedeelte van de 'totale eigenaarskost' zal beperken. Op termijn moet dit verder evolueren naar energiepositieve gebouwen waardoor het patrimonium ook letterlijk energiebezorgers zullen zijn.

Elk initiatief van collectief beheer van infrastructuur kan alvast aangemoedigd worden. Door de actieradius van een aantal onderdelen van het beheer te vergroten, kunnen er veel kosten bespaard worden. Zo kan er gesproken worden van een coherent, consistent en dus duurzaam beheer. Dit zijn belangrijke parameters in de realisatie van duurzaamheid die door de overheid gestimuleerd kunnen worden.

Er zijn heel wat verschillende manieren waarop de Vlaamse overheid duurzaamheid onder de aandacht kan brengen. Bij de keuze van de materialen en installaties, de oriëntatie en indeling van gebouwen moet steeds de duurzaamheidstoets gemaakt worden. Ook kunnen acties met het oog op sensibilisering, verzamelen en delen van deskundigheid, genomen worden.

De versnippering van het beleid over de verschillende sectoren heeft in de praktijk te vaak tot gevolg dat vzw's nergens terecht kunnen voor financiële ondersteuning van de transitie naar een duurzamere werking. Het moet een onderdeel van het beleid zijn om de initiatieven die deze zaken verzamelen en ontsluiten, verder te ondersteunen.

Culturele infrastructuren waarvan de eigenaars en/of exploitanten reeds ernstige inspanningen hebben gedaan, mogen hiervoor beloond worden door zichtbaarheid in campagnes en ondersteuning door experten bij verdere ontwikkelingen. Extra middelen voor duurzame projecten gaan voorzien moeten worden, maar dat mag niet ten koste van het bouwvolume gaan. Het ontwikkelen van meetinstrumenten voor audits van culturele infrastructuur kan alvast ingezet worden tijdens de eerder besproken inventarisatie. Ook de ontwikkeling van investeringsplannen waarbij de gerealiseerde besparingen worden aangewend voor de financiering van nieuwe investeringen zijn van waarde in het kader van duurzaamheid.

Initiatieven zoals het transitienetwerk 'Pulse' die goede praktijken ontwikkelen en ontsluiten voor de gehele sector, moeten verder ondersteund worden.

De meeste culturele infrastructuren zijn publiek toegankelijke gebouwen. Daardoor is er een meerwaarde voor de realisatie van duurzaamheidaspecten vast te stellen dankzij het rechtstreekse contact met het publiek.

Flexibiliteit

Vele musea brengen intussen ook podiumkunsten en omgekeerd. Een schottenloos kunstendecreet waarmaken zal de vraag naar flexibele infrastructuren doen stijgen. Het niveau van de flexibiliteit van deze werkplekken of presentatieplekken staat recht evenredig met het ergonomisch gemak waarmee men aan de slag kan.

Een technische huisfiche volgens een bepaald model is van groot belang om duidelijk te maken wat wel en niet mogelijk is in het gebouw. Dit alles zal pas mogelijk zijn als er degelijke en praktische 'as built dossiers' voorhanden zijn. Voor nieuwe installaties moet dit recht absoluut bij de oplevering afgedwongen worden.

Er zijn ook valkuilen bij een schottenloos kunstendecreet. De infrastructuur van een organisatie bepaalt in sterke mate wat ze kan brengen van programma. Specifieke kunstendisciplines vragen soms specifieke infrastructuur. Kwalitatief willen voldoen aan alle disciplines gaat maar tot een bepaald niveau. Dit zal in de toekomst extra moeten bewaakt worden door de overheid zowel op het vlak van het bouwprogramma als op het vlak van de goede spreiding van flexibele infrastructuren doorheen het landschap.

Het is bijzonder moeilijk om in te schatten wat het artistiek parcours op lange termijn zal zijn van de organisatie die in een bepaalde infrastructuur werkt. Het staat ook haaks op een natuurlijke artistieke evolutie om dat vast te gaan leggen. Vandaar dat het belangrijk is dat deze infrastructuren makkelijk uitbreidbaar en vlot aanpasbaar zijn. De specifieke functie van een lokaal moet kunnen veranderen in de levensloop van het gebouw en volgens noodzaak van het artistiek parcours van de exploitant. Tijdens het bouwproces moet gekeken worden naar welke beslissingen onomkeerbaar zijn, bvb de keuze voor een toneeltoren is sterk bepalend voor elk toe-

Werken in erfgoed kan bijzonder inspirerend zijn © Johan Penson ↑

komstscenario van een presentatieplek.
In functie van flexibiliteit is het evenzeer belangrijk om over voldoende fysische oppervlakte te beschikken.Er moet minstens 25% vrije ruimte aanwezig zijn om hieraan te voldoen. Deze vrije ruimte biedt eveneens opportuniteiten naar financiering van het bouwproject vanuit een PPS constructie.

Masterplan en beleid
Het afschrijven van een gebouw spreidt zich volgens de waarderingsregels minstens over een periode van 33 jaar. We weten dat de financiële last niet louter te beperken is tot de bouwkost. De totale eigenaarskost bevat tevens de onderhoudskost om het patrimonium in stand te houden.
Om dit realistisch in kaart te brengen en er dan gepland en gefaseerd mee te kunnen omspringen, moet er door de diverse betrokken partijen een masterplan opgesteld worden. Er wordt hiervoor best een model opgemaakt waardoor een waardebepaling en evaluatie mogelijk is.
Een dergelijke aanpak van ontwerp tot aan de eventuele afbraak van een gebouw is noodzakelijk om de continuïteit van de werking van de gebruikers te garanderen. Vele culturele bouwprojecten zijn in het verleden vroegtijdig of vaak half afgewerkt gestopt.
Het realiseren van een masterplan start al bij de vraag naar noodzaak van infrastructuur in een globale context. Op dit ogenblik lijkt de overheid eerder weigerachtig tegenover een dergelijk document of negeert het bestaande masterplannen.

Exploitant: Ondanks het feit dat het voor de exploitant vaak belemmerend werkt om zijn artistiek parcours op lange termijn vast te leggen, is het toch noodzakelijk dat er voor het bouwkundig en bouwfysisch beheer een masterplan wordt opgesteld voor het onderhoud en de instandhouding van het patrimonium waarin hij functioneert.
Hoe zal de eigenaar zijn rol en plichten gaan vervullen? Ook hier kan een masterplan op maat van de levensduur van het gebouw verwacht worden.
De overheid moet door middel van een masterplan duidelijk maken welke richting ze uit wil met haar eigen infrastructuren en met de ondersteuning van de infrastructuren van haar gesubsidieerden. De discrepantie tussen de cultuurspelers met een eigen infrastructuur en die zonder is bijzonder groot. Er is amper solidariteit tussen de diverse organisaties wat betreft het gebruik van infrastructuur. De overheid moet daarin regulerend en corrigerend optreden. Infrastructuur voor alle bestaande culturele actoren is immers onmogelijk en vaak ook niet gewenst. Collectief gebruik en collectief beheer daarentegen moeten gestimuleerd worden.

Erfgoed
Werken met erfgoed vraagt bijzondere aandacht van de exploitant en de eigenaar. Maar evenzeer zijn er opportuniteiten, niet in het minst door de inspiratie die dergelijke gebouwen voortbrengen. Een realistische afstemming tussen erfgoednormeringen en huidige bouwnormeringen gekoppeld aan de noden van exploitant, is noodzakelijk.

CODA
CODA AUDIO
Koen Kempeneers Photography
ViRAY
Our 3 most advanced innovations
- Patented dual diaphragm Planar-Wave-Driver
- ViCOUPLER
- Sensor controlled subwoofer
would like to have more info?
www.apex-audio.be
APEX
PASSIONATE ABOUT SOUND
WWW.APEX-AUDIO.BE
INFO@APEX-AUDIO.BE
011 28 61 91
Apex - Schoebroekstraat 62 - 3583 Paal - Beringen
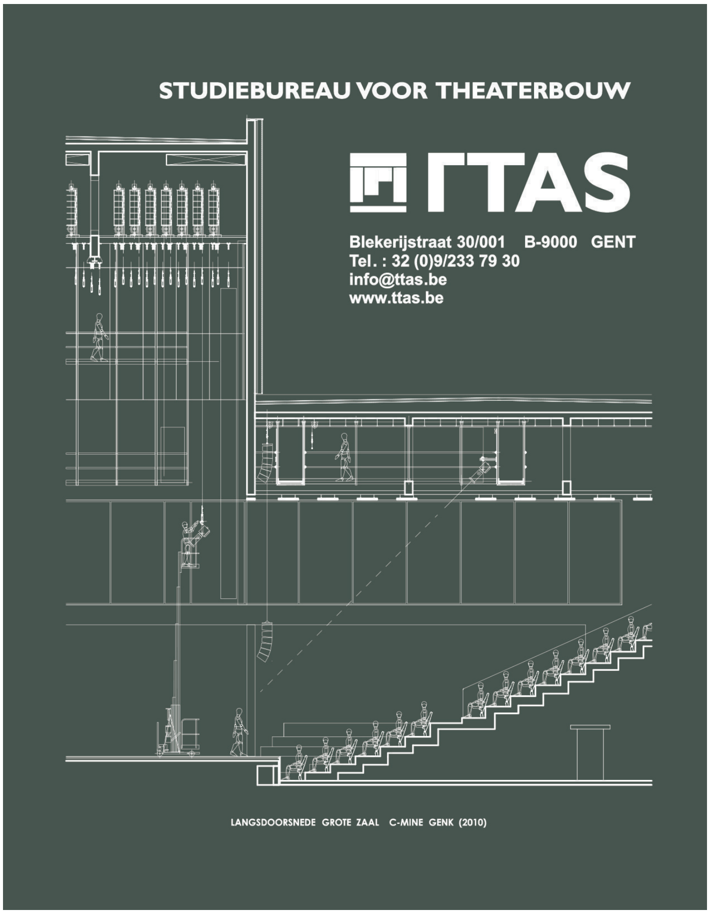
STUDIEBUREAU VOOR THEATERBOUW
TTAS
Blekerijstraat 30/001 B-9000 GENT
Tel. : 32 (0)9/233 79 30
info@ttas.be
www.ttas.be
LANGSDOORSNEDE GROTE ZAAL C-MINE GENK (2010)
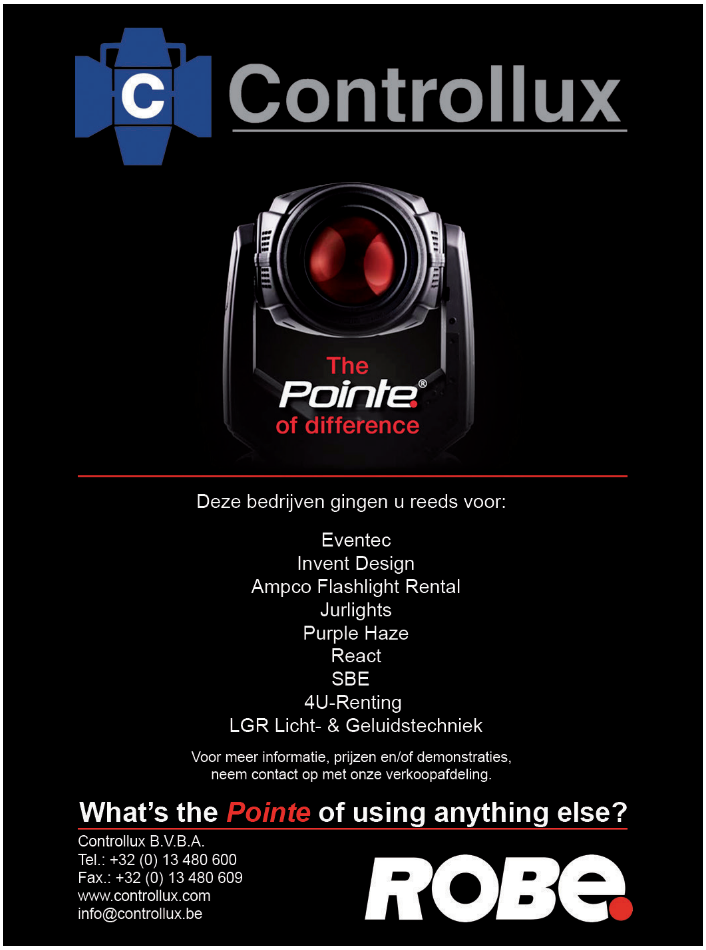
Controllux
The
Pointe®
of difference
Deze bedrijven gingen u reeds voor:
Eventec
Invent Design
Ampco Flashlight Rental
Jurlights
Purple Haze
React
SBE
4U-Renting
LGR Licht- & Geluidstechniek
Voor meer informatie, prijzen en/of demonstraties,
neem contact op met onze verkoopafdeling.
What's the Pointe of using anything else?
Controllux B.V.B.A.
Tel.: +32 (0) 13 480 600
Fax.: +32 (0) 13 480 609
www.controllux.com
info@controllux.be
ROBE

Werken in Erfgoed

Monumentenzorg maakt het voor vele cultuurgebouwen moeilijk om energetisch te optimaliseren. De regelgeving vanuit erfgoed of monumentenzorg en de energieprestatie-regelgeving dienen nauw op elkaar te worden afgestemd. De kennis van de nieuwe technologieën moet door de overheid aangemoedigd worden en vanuit een voorbeeldfunctie geïmplementeerd.

Het realiseren van een opdracht vanuit het kunstendecreet in een gebouw met een hoge graad van erfgoed, vraagt veel goede wil van de exploitant. Heel vaak zijn de erfgoedelementen een belemmering voor het artistiek proces. Dergelijke situaties moeten van zo'n kwaliteit zijn dat de artiesten de belemmeringen als een uitdaging gaan zien en er inspiratie kunnen uitputten. Dit vraagt moed, bereidwilligheid en expertise van de exploitant, eigenaar en monumentenzorg.

Een duidelijke visie en een passend beleid over het industriële erfgoed van onze sectoren dringt zich op. Er is een spanningsveld te noteren tussen het gebruik van oude, niet actuele en onveilige realisatieapparatuur en de eventuele bewaring ervan. Het materiaal valt tussen bouwkundig, technisch en historisch waardevol. Het betreft roerend erfgoed vast door bestemming dat dus enkel relevant is in de context van zijn omgeving. Duidelijke keuzes hieromtrent dringen zich op. Erfgoed dat leeg staat en geen functie vervult, zal in verval geraken. Gezien Vlaanderen over een uitgebreid patrimonium met hoge erfgoedwaarde beschikt, moet dit een prioriteit worden. Exploitatie en erfgoedwaarde moeten gezien worden als complementaire elementen die elkaar mogelijk maken en in stand houden.

Herbestemming

Het bouwen van nieuwe infrastructuur vraagt grote investeringen van de overheden. Toch is het duidelijk dat de vraag naar nieuwe infrastructuren nog steeds legitiem kan zijn om verdere en nieuwe culturele ontwikkeling toe te staan. Nieuwe (ver)bouwprojecten zorgen voor een aanzuigeffect en dynamiek rondom het project. Dit brengt tewerkstelling en transversale ontwikkelingen in de nevensectoren.

Daarbij komt nog dat een herbestemming van een groot aantal monumenten aan de orde zal zijn in de nabije toekomst. Momenteel loopt de discussie over wat te doen met het kerkelijke patrimonium. Een schottenloos kunstenbeleid heeft flexibele werkplaatsen nodig. Alle culturele actoren hebben te maken met depotproblematiek of stockageproblemen. Kansen liggen voor het grijpen om een zinvolle herbestemming aan te bieden aan een gedeelte van het onroerend erfgoed. Als deze gebouwen geen zinvolle herbestemming krijgen, zullen ze op termijn gegarandeerd verkommeren en verdwijnen. De overheden hebben door de jaren grote budgetten aan onderhoud en instandhouding van deze gebouwen besteed. Het zou bijzonder onverantwoord zijn om deze investeringen teniet te laten gaan.

De beschikbaarheid van deze infrastructuren moet ook gezien worden in het kader de bijna niet meer te verantwoorden kost van nieuw te bouwen infrastructuren en de verdere inname van de vrije beschikbare ruimte.

Veiligheid

Europese wetgeving rond veiligheid moet gevolgd worden. Het overgrote deel van de infrastructuren voldoet simpelweg niet aan de wetgevingen en zouden in principe gesloten moeten worden.

De sector heeft nood aan eigen normen, niet die van de industrie. Een goed voorbeeld is het hef- en hijsmateriaal. Het is niet per se noodzakelijk dat die om de drie maanden gekeurd worden. De materialen worden in een beschutte infrastructuur gebruikt en niet buiten op een werf. Het is organisatorisch moeilijk haalbaar om elke drie maanden de zaal volledig leeg te halen om alles te laten keuren.

De wetgeving evolueert, maar vele technieken, vooral de implementatie van realisatietechnieken evolueren maar traag mee.

De wetgeving evolueert, maar vele technieken, vooral de implementatie van realisatietechnieken evolueren maar traag mee. Nochtans zijn die technieken op de markt. Het zijn vooral de eigenaars en dus ook heel vaak de overheid zelf, die de nieuwe wetgeving niet volgt. In sommige gevallen is er zelfs een pertinente stagnatie.

De kunstensector draagt veiligheid hoog in het vaandel. Vele exploitanten en organisaties zijn inzake veiligheid professioneel geworden en hebben een zekere expertise ontwikkeld. De overheid moet deze lijn verder doortrekken tot op de verschillende werkplekken van zijn infrastructuur.

Het is hoog tijd dat een aantal toneeltorens en trekkeninstallaties aan de hedendaagse normering en wetgeving aangepast worden. De huidige prioriteiten in de subsidiestelsels zullen daarin stimulerend werken. Maar de jarenlange achterstand zal nog lang aanhouden als er geen extra financiële injectie komt.

Voorts moeten de organisaties uit het lokaal cultuurdecreet, kunstendecreet en het erfgoeddecreet hun opdracht op een veilige manier kunnen uitvoeren. Daarom zijn een groot aantal investeringen aan de orde.

totale eigenaarskost is meer dan de bouwkost

Eigenaarschap

Eigenaarschap van culturele infrastructuur is een zeer moeilijk en uiterst gevoelig onderdeel van onze sector. De relatie tussen eigenaar en exploitant is in het landschap op zeer diverse manieren geregeld.

Heel vaak is dit ontstaan om kansen mogelijk te maken of om initiatieven in stand te kunnen houden. Het soort eigenaar en de juridische relatie waarmee de exploitant te maken krijgt, is ook zeer divers. In sommige gevallen is een bepaalde overheid eigenaar, in andere gevallen een naamloze vennootschap of een coöperatieve vennootschap. Sommige eigenaars nemen hun verantwoordelijkheid als huisbaas heel ernstig en correct op, terwijl andere huisbazen een casco gebouw leveren via een erfpacht.

Dit betekent dat sommige organisaties de zeer hoge financiële lasten voor hun infrastructuur zelf moeten dragen. Het is in ieder geval als een anomalie te beschouwen dat deze kwestie mede bepalend is voor de middelen die een organisatie kan besteden aan haar artistieke werking. Een zekere vorm van synchronisatie en regularisatie, zonder afbreuk te doen aan de dynamieken, is aan de orde.

Meer en meer maakt de overheid een duidelijke scheiding tussen infrastructuurmiddelen en werkingsmiddelen. Deze scheiding moet absoluut worden verdergezet. De relatie tussen de twee, of de opdracht van de exploitant, is geregeld via de relevante decreten. Investeringsmiddelen voor infrastructuren in de erfgoedsector moeten eveneens beschikbaar worden gesteld via bepaalde kanalen.

Foci

Het Fonds voor Culturele Infrastructuur acteert als eigenaar voor bepaalde culturele infrastructuren van de Vlaamse over-

heid. Het is duidelijk dat deze rol over de jaren heen gegroeid is. In het geval van het Foci kunnen we nu spreken van een expertise van eigenaarschap in onze sector, zoals geen enkele andere eigenaar die heeft.
De taakverdeling tussen eigenaar en exploitant zoals ze hier wordt vooropgesteld is voorbeeldig. Geen enkele andere eigenaar neemt zijn taak als eigenaar zo ernstig op als het Foci. Lokale overheden zijn zelden beslagen in het beheer van culturele infrastructuren en de privé-eigenaars hebben soms een andere agenda. Daardoor ontstaat een zeer wisselvallig ritme van investeren en onderhoud van de infrastructuren.
Het valt dan ook te bepleiten dat de rol die de overheid momenteel opneemt via het Foci verder wordt uitgebreid.
De huidige expertise van beheer uitbreiden naar andere infrastructuren die de Vlaamse overheid ondersteunt in hun werking, betekent een gevoelige verhoging van de efficiëntie. Hiervoor moet gekeken worden naar het patrimonium van het lokaal cultuurdecreet en het erfgoeddecreet.
Op die manier kan men meer gelijkmatig omgaan met de implementatie van duurzaamheid en dit zal op lange termijn een globale kostenbesparing voor de overheid met zich meebrengen. Dan kan er een duidelijk onderscheid ontwikkeld worden in de soorten ondersteuning vanuit de overheid:

Er is in onze sector en bij de overheid heel wat expertise beschikbaar over infrastructuren.

aankoop & eigenaarsbeheer door het Foci en de werking via kunstendecreet, lokaal cultuurbeleid en erfgoeddecreet.
Uiteraard kunnen andere overheden altijd mee investeren, maar de uitwerking en opvolging moet verder gebeuren daar waar de grootste expertise zit. In een ideaal scenario functioneren alle exploitanten in eenzelfde infrastructurele context en neemt de overheid haar experten rol op waar ze die volledig waar maakt.
Een nuttig document hierin is de studieopdracht gegeven door de overheid aan het WTCB, in samenwerking met het Centrum Duurzaam Bouwen, ter voorbereiding van een onderhoudsplan voor de culturele accommodaties van de Vlaamse Gemeenschap.
Een duurzame aanpak van gebouwen betekent een beheer met een levensduur die langer is dan die van de huidige decreten, dus moeten deze gescheiden worden.
Het Foci heeft momenteel diverse beheersovereenkomsten met zijn exploitanten. Dit is zeer begrijpelijk door de ontstaansgeschiedenis van sommige infrastructuren en organisaties en de groei van het Foci. De grote verschillen maken de zaken weinig transparant.
Er valt dan ook te pleiten voor een gelijkschakeling van alle beheersovereenkomsten van het Foci. De duidelijke rechten en plichten van de betrokken partijen, Vlaamse Gemeenschap versus culturele instelling, moet op een gelijkmatige manier tot stand komen en uitgevoerd worden.

Expertise
Er is in onze sector en bij de overheid heel wat expertise beschikbaar over infrastructuren. Er zijn individuen, organisaties en steunpunten, zoals STEPP en VTI, die over veel informatie beschikken en die al waardevol onderzoek hebben gedaan.
Deze expertise moet dringend naar hoger niveau gebracht worden. Het is te betreuren dat deze informatie weinig gebruikt wordt om (ver)bouwprogramma's te ontwikkelen.
Een degelijk adviesorgaan en expertisenetwerk voor culturele infrastructuren is aan de orde.

Al deze kennis is van grote waarde als basis voor de ontwikkeling van een beleid rond infrastructuren in de culturele sector.
Een versteviging van het eerder informele netwerk van kennisdeling is aan de orde. De zeer fragiele en kleine initiatieven hieromtrent kunnen verder ondersteund en ontwikkeld worden. Ze zullen leiden tot een efficiënter beheer en een aanzienlijke kostenbesparing op lange termijn.
Een geïntegreerd beleid rond culturele infrastructuur, over wat te doen met de erfenis uit het verleden en over hoe de kost van zinvolle ontwikkelingen in de toekomst te verantwoorden,is dus noodzakelijk.
Het Fonds voor Culturele Infrastructuur heeft zich ontwikkeld tot een expert van de Vlaamse overheid. De huidige rol van deze organisatie kan zeker uitgebreid worden. Dit niet alleen om een aantal zaken verder uit te werken en een coherent beleid omtrent infrastructuur te bewerkstelligen, maar ook om dit te bewaken voor alle projecten die hun ondersteuning vragen.
Sensibilisering en concrete beleidsondersteuning door de verdere uitwerking van deze bundel tot voorwaarden kan eveneens verder door het Foci ontwikkeld worden. Ze kan hierbij ondersteund worden door organisaties als WTCB, De Vlaamse Bouwmeester en CeDuBo om de duurzaamheidstoets waar te maken.
De rol van een instantie als het PMV kan van belang zijn om de link te leggen naar PPS-constructies. Kortom, alle huidige actoren en instrumenten die een zinvolle inbreng kunnen hebben in het begrip 'duurzame culturele infrastructuren', moeten worden samengebracht in een netwerk van expertise.

AANBEVELINGEN EN BESLUITEN
Dit is een samenvatting van de volledige tekst en kan gelezen worden als de aanbevelingen en de besluiten van deze bundel:

Infrastructuur Memorandum Kunsten en Erfgoed 2014-2019

Infrastructuur in de culturele sector is gekoppeld aan het kunstendecreet, lokale cultuurdecreet en het erfgoeddecreet. Een efficiënt beheer met een duurzame aanpak zorgt voor het lang en goed leven van het patrimonium.
Door onder meer de schottenloosheid en functiebenadering van het nieuwe kunstendecreet wordt het hoog tijd dat er voor de culturele infrastructuren een beleid komt van de overheid. Er is een stijgende vraag naar infrastructuur. Enerzijds is er de vraag van kunstenaars naar presentatie-, repeteer- of atelierruimte. Anderzijds is er nood aan stockageruimte en een gezonde depotinfrastructuur voor erfgoed

Vragen aan de Vlaamse overheid/ Vlaamse regering:

1. Er moet een vergelijkende studie en inventaris van **alle** relevante publieke en privé-infrastructuur worden opgemaakt. Het uiteindelijke doel van de inventaris moet een integraal exploitatieplan van overheidswege van de totale cultuurinfrastructuur zijn. Deze studie is de basis voor een uniforme technische huisfiche. Dit is van belang om de opportuniteiten in en rond het gebouw duidelijk te maken.
2. De Vlaamse overheid moet een aantal eenvoudige technische richtlijnen vastleggen. Ze moet de noden bepalen waaraan een bouwprogramma moet voldoen. Er zijn algemene bouwprincipes waaraan alle gebouwen zouden moeten voldoen en ook specifieke vereisten voor culturele infrastructuur:

- Er moet tijdens de studie worden uitgaan van een **'totale eigenaarskost'**. Niet enkel de kost van het (ver)bouwproject is van belang, ook de latere onderhouds- en verbruikskosten. Deze kosten moeten van meet af aan in rekening worden gebracht.
- Voldoende tijd en middelen moeten voorzien worden voor de uitwerking van een degelijk eisenpakket en bouwprogramma. De keuze voor duurzame materialen met hoge performantie en levensduur, realisatietechnieken met langdurige vervangtechnieken en een gepaste techniciteit kan op lange termijn veel geld uitsparen.
- Het uitvoeren van een comfortsimulatie moet verplicht zijn voor elk project, en aangemoedigd voor bestaande gebouwen. Zo'n simulatie biedt zicht op de noden van het gebouw, zoals nodige bijsturingen van temperatuur, luchtvochtigheid, etc. Gebouwen moeten voorzien zijn van een gebouwenbeheerssysteem waar deze parameters gemakkelijk bijgehouden en bijgestuurd kunnen worden.
- Exploitatie en ergonomie moeten van meet af aan het uitgangspunt zijn. Zo moet rekening worden gehouden met

de nood aan een makkelijke manier voor laden en lossen, het creëren van een optimale en voldoende technische werkoppervlakte, goede zichtlijnen voor het publiek en de mogelijkheid om te werken met daglicht.
- De vigerende wetgeving omtrent veiligheid moet dringend gevolgd worden. Rond hef- en hijsmiddelen is een inhaalbeweging aan de orde.

3. Er is dringend nood aan depots voor kunsten en erfgoed. Die depots moeten gemeenschappelijk zijn voor meerdere qua noden gelijkende organisaties, rekening houden dat verschillende materialen ook verschillende bewaarbehoeften hebben. Hiervoor kan samengewerkt worden met creatieve sectoren. Digitalisering neemt de nood tot fysieke opslag van het oorspronkelijke niet weg.
4. De Vlaamse regering moet initiatieven van collectief beheer van infrastructuur opnemen door nieuwe beheersmaatschappijen of coöperaties te stimuleren. Collectief beheer brengt kostenbesparingen met zich mee, bijvoorbeeld door groepsaankoop van bepaalde goederen en diensten.
5. De Vlaamse regering moet de transitie naar een duurzame werking stimuleren en organisaties hiervoor responsabiliseren. Het stimuleren van energie-efficiëntie kan door het uitvoeren van het 'Actieplan bijna-energieneutrale gebouwen' van het Vlaams Energieagentschap. Duurzaam betekent niet enkel energie-efficiënt. Gebouwen moeten ook flexibel zijn en over voldoende vrije ruimte bezitten. Vrije ruimte in en rond het gebouw of het stimuleren van 'public ownership' door urbanisatie, dient niet enkel om op termijn groei van de activiteiten mogelijk te maken, maar ook om andere activiteiten te laten plaatsvinden, ter versterking van participatie en het maatschappelijk weefsel. De vrije ruimte kan eveneens worden ingevuld door commerciële partners in een publiek-private samenwerking.
6. Flexibele infrastructuur is niet hetzelfde als polyvalente infrastructuur. Infrastructuur moet flexibel zijn en zich door middel van techniciteit kunnen aanpassen aan de noden van verschillende artiesten en kunstenaars, maar polyvalentie impliceert dat een gebouw zich kan aanpassen aan sterk uiteenlopende disciplines en genres. Dat is niet altijd mogelijk en komt het eindproduct en dus de exploitatie zelden ten goede.
7. Er moet door de verschillende betrokken partijen een masterplan opgesteld worden. Er kan hiervoor best een model worden opgemaakt waardoor een waardebepaling en evaluatie mogelijk wordt. Inhoud van het masterplan voor de exploitant: voor onderhoud en instandhouding; eigenaar: vastleggen van plichten en de rol die hij zal vervullen; overheid: duidelijk maken welke richting ze uit wil met haar infrastructuren en op welke manieren ze de infrastructuren wil ondersteunen.
8. Vele culturele organisaties, musea, e.a. zijn gevestigd in beschermde gebouwen. Er is afstemming nodig tussen erfgoed- en bouwnormeringen, gekoppeld aan de noden van de exploitant. De Vlaamse overheid moet duurzame maatregelen in beschermde gebouwen stimuleren. Vanuit haar voorbeeldfunctie moet zij dergelijke maatregelen ook implementeren in de eigen al dan niet beschermde gebouwen.
9. Er moet worden nagedacht over een zinvolle culturele herbestemming van leegstaand onroerend erfgoed. Bijvoorbeeld door omvorming naar een presentatieruimte voor muziek of een depotruimte: een grote geacclimatiseerde box in de grote ruimte raakt niet aan interieurelementen. Het opnieuw in gebruik nemen van kiosken creëert speelkansen voor artiesten en zorgt voor behoud van dat onroerend erfgoed.
10. Het protocol tussen het Agentschap Kunsten en Erfgoed en het Agentschap Onroerend Erfgoed moet een actievere invulling krijgen. Het kan een katalysator zijn in de samenwerking tussen beide agentschappen om bovenstaande aanbevelingen samen tot uitvoer te brengen.
11. De relatie tussen eigenaars en exploitanten van culturele infrastructuur is op zeer diverse manieren geregeld, wat maakt dat de financiële lasten voor de exploitant zeer uiteenlopend zijn. Het is een anomalie dat dit mede bepalend is voor de middelen die een organisatie kan besteden aan zijn artistieke werking. Er moet duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen werkings- en infrastructuurmiddelen. De Vlaamse regering moet regulerend en corrigerend optreden door dit als element mee te nemen bij de bepaling van de subsidiëring, en door meer solidariteit tussen diverse organisaties wat betreft het gebruik van de infrastructuur aan te moedigen. Een nog betere samenhang van onderwijs en cultuur door bvb open school zal de infrastructuur een beter rendement geven en studenten technisch beter voorbereiden op de toekomst.
12. Het Foci heeft momenteel diverse beheersovereenkomsten met zijn exploitanten. Dat is gezien de diverse achtergronden waartegen de overeenkomsten tot stand kwamen begrijpelijk, maar weinig duurzaam, niet transparant en onduidelijk. Alle beheersovereenkomsten van het Foci moeten gelijkgeschakeld worden.
13. Er moet een instantie worden opgericht die financierings- en begeleidingsmodellen en de transitie naar duurzame gebouwen in de culturele sector uitwerkt en promoot. Bestaande instrumenten moeten gevaloriseerd worden en waar mogelijk samenwerken. Foci, Vlaamse Bouwmeester, CeDuBo, WTCB en PMV moeten daarvoor een inhoudelijke inbreng doen. Deze instantie moet zorgen voor de uitbouw van een expertisenetwerk en moet flexibel blijven inspelen op toekomstige innovaties.

■

OPENBARE AANBESTEDINGEN: DE NIEUWE SPELREGELS

Bart Verhaeghe

Op 1 juli werd een nieuwe wetgeving inzake overheidsopdrachten van kracht. Overheidsopdrachten zijn werken, leveringen of diensten die de overheid bestelt of waartoe ze opdracht geeft. De overheid kan niet lukraak kiezen wie ze wat laat doen of leveren, maar is gebonden aan strikte regels. In bepaalde gevallen blijken ook niet-overheden, zoals verenigingen, vzw's, cultuurcentra gebonden aan die regels.

Dit artikel geeft een korte toelichting over deze problematiek voor cultuurcentra die er niet of nauwelijks mee vertrouwd zijn. We beperken ons noodgedwongen tot basisinfo over het toepassingsgebied van deze regelgeving en de te volgen procedures. Voor meer info kan u terecht op www.deverenigdeverenigingen.be/overheidsopdrachten en op http://bestuurszaken.be/overheidsopdrachten.

Europa → België → Vlaanderen

De Belgische wet die op 1 juli 2013 in voege trad, is de omzetting van een Europese richtlijn uit 2004 (!). Intussen legt de Europese Unie al de laatste hand aan een nieuwe richtlijn. De aanpassingen zijn gericht op het opnemen van groene, sociale en innovatieve aspecten in de selectiecriteria. Ze moedigen het gebruik van e-aanbestedingen aan en willen procedures flexibeler en meer toegankelijk voor KMO's maken.

De nieuwe Belgische wet implementeert dus een haast verouderde Europese richtlijn. De Vlaamse overheid moet de wetgeving volgen en zorgen dat ze gevolgd wordt door andere aanbestedende overheden. Op vraag van en in overleg met De Verenigde Verenigingen stelde de afdeling Overheidsopdrachten van de Vlaamse overheid een 'interpretatieve omzendbrief' op die de positie van verenigingen en vzw's in deze regelgeving moet verduidelijken. Onder bepaalde omstandigheden worden zij namelijk beschouwd als overheden.

Wat zeggen de regels?

Het toepassingsgebied van de wetgeving over overheidsopdrachten moet heel ruim geïnterpreteerd worden. Het is daarbij bepalend of je organisatie al dan niet onder overheidsinvloed staat: zij het doordat meer dan de helft van je inkomsten van één of meerdere overheden (ruim te interpreteren) komt, zij het dat ze de helft van je bestuurders benoemen. Formele grenzen (rechtspersoonlijkheid, statuten en dergelijke) doen er daarbij niet toe. De inkomsten worden berekend op het jaar dat voorafgaat aan de beslissing om tot een opdracht over te gaan.

De Vlaamse overheid moet de wetgeving volgen en zorgen dat ze gevolgd wordt door andere aanbestedende overheden.

Strikt genomen zegt de wet dat je rechtspersoonlijkheid moet hebben om onderhevig te zijn aan de regels. Maar uit rechtspraak blijkt dat ook feitelijke verenigingen of lokale afdelingen die afhangen van een overkoepelende moederentiteit in aanmerking komen. Uiteraard voor zover deze 'moedervzw' zelf aan de regels moet voldoen.

De drempel om specifieke regels na te leven ligt op een geraamd opdrachtbedrag van 8.500 euro excl. btw. Onder

dat bedrag hoef je met niks rekening te houden en kan gewerkt worden met het systeem van de aanvaarde factuur. In dat geval moeten enkel de algemene principes (gelijkheid, transparantie en mededinging) uit de wetgeving nageleefd worden.Zo kan men, als het aangewezen is, best drie marktspelers consulteren, vervolgens een bestelling plaatsen (fax of mail) en de factuur aanvaarden en betalen. Boven dat bedrag geldt de 'onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking', ongeveer de meest soepele procedure. In de praktijk vraag je minstens drie offertes op en beslis je volgens de criteria die je organisatie zelf opstelt. Tussen 8.500   en 85.000   geldt een eenvoudige procedure zonder verplichte bekendmaking. Er moeten dan wel minstens drie offertes opgevraagd worden en deze moeten beoordeeld worden op basis van vooraf bepaalde gunningscriteria. Er zal een rangschikking moeten worden opgemaakt en een gunningsverslag. Vanaf 85.000 euro zijn de publicatie-, plaatsings- en uitvoeringsregels zeer uitvoerig en strikt. Boven de 200.000 euro voor leveringen en diensten of 5.000.000 euro voor werken, moet je Europees aanbesteden.
Kunstgrepen om onder de drempelbedragen te blijven, bijvoorbeeld het kunstmatig opsplitsen van opdrachten, worden voor de rechtbank steevast doorprikt.

Wat betekent dit nu concreet voor cultuurcentra en hun infrastructuur?
Allicht zal er in de dagelijkse werking van een cultuurcentrum niet zo heel veel veranderen. Maar je kan toch maar beter bewust zijn van deze regels en alvast nagaan of je organisatie er al dan niet moet aan voldoen. Kijk bijvoorbeeld ook goed naar de bepalingen in subsidiebesluiten. Het staat overheden namelijk vrij om de toepassing van de regels ook op te leggen voor andere opdrachten of vanaf lagere drempelbedragen.
Valt je organisatie onder de regelgeving, informeer je dan goed over de regelgeving. Op www.bestuurszaken.be/overheidsopdrachten vind je alle relevante wetteksten en modellen. Sectororganisaties organiseren ook specifieke, aangepaste vormingen. De socio-culturele werkgeversfederatie Sociare organiseert in het najaar 2013 vormingen. In de kunstensector organiseerde oKo in het voorjaar van 2013 al twee sessies. Alle documentatie van deze sessies is beschikbaar bij oKo. In het najaar wordt ook een vervolgsessie gepland.

Bart Verhaeghe is beleidscoördinator van De Verenigde Verenigingen, een samenwerkingsverbond van het maatschappelijk middenveld in Vlaanderen.

PRG EML PRODUCTIONS

Wist je al dat onze Best Boy ondertussen zijn debuut achter de rug heeft met de theatervoorstelling Evita?

Wees er als eerste bij om hem in te zetten in Belgisch Broadway en maak gebruik van de uitgebreide controlemogelijkheden en kleurinstellingen!

Doe je voordeel met zijn lichtintensiteit, efficiënt stroomgebruik en geruisloze bewegingen.

Nu beschikbaar!

Meer informatie:
www.prg.com/product/bestboy4000/

One source. Unlimited resources.
www.prg.com

VOOR LUC EN VOOR ROSE

door de band genomen,
waart ge nogal snel

naast u in uw Audi gezeten
was ik er niet gerust in
dat ik heelhuids aan zou komen
maar toch ge ziet
- de wonderen zijn de wereld niet uit -
maar eenmaal aangekomen
deruit
uw hoed en uw rookpluim achterna
met wapperende jas
op weg naar...
de toekomst
(en dat moest blijkbaar vooruit gaan
de toekomst)
en uw mager lijf sneed de lucht
met enkel die sigaar
om u wat in te tomen
en iedereen die dacht
dat die sigaren uw ondergang zouden
worden
ach wat
samen met Patrick Labarque en
Van Hoeymissen
legde gij onverschrokken
als vochten we aan de IJzer
theatrale rookgordijen aan
in het atelier architectuur van de school
die ze naar u hebben genoemd
- of was het andersom, kan zijn
maar denk in elk geval niet dat het
toeval was -
en in die mist
mochten we u dan gaan zoeken
alsof wij jonge studenten nog niet
vertwijfeld genoeg waren
en op de tast schoven we bij u aan
opdat ge klaarheid zoudt scheppen
in onze bouwkundige verzinsels

ik ben toen dikwijls kwaad geweest
op u
godverdomme Luc
omdat ge van die ambetante vragen
stelde
en in zinnen sprak
die ik moest herkauwen
want ook daar waart ge soms
niet te volgen
of ging gij me weer te snel
tot ik dacht:
ik ga niet meer
dat hij onploft
met zijn sigaar

maar ook al geraakte ik soms achterop
ge hebt me nooit achtergelaten
hebt zelfs 1 keer op mij gewacht
een maand lang
tot ik alsnog met mijn plannen kwam
aandragen
toen iedereen al lang
al heel lang
had ingeleverd
en naar huis was
en gij zegde:
zijt ge daar
eindelijk
zet u
laat zien
en gij vervolgens
na in oorverdovende stilte
mijn werk te hebben ingekeken
een nieuwe sigaar opstak
en witte rook
mijn richting uitblies

ja
ik heb mijn studies afgemaakt
en redelijk goed ook
maar toch
daarbinnen brandde het bij mij
- zoals bij u
maar toch anders -

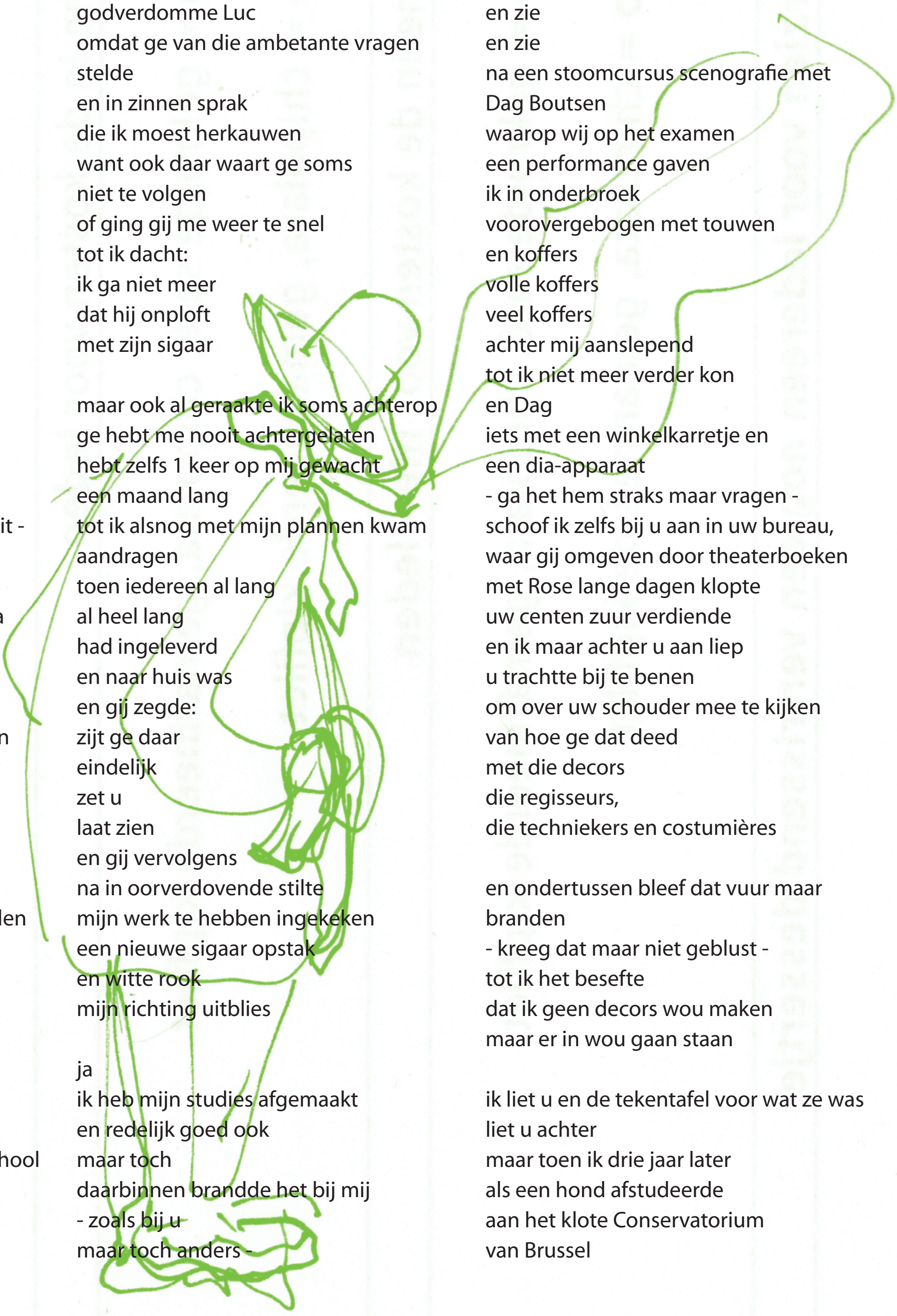

en Wim Van Gansbeeke en Pol Arias
pookten op de brt–radio iedere week
dat vuurtje op

Jan Fabre wou me niet
voor zijn macht der theaterlijke
dwaasheden
gij wel
of dat dan geen dwaasheid was?
wat had gij in mij gezien
dat ik niet zag?
en zie
en zie
na een stoomcursus scenografie met
Dag Boutsen
waarop wij op het examen
een performance gaven
ik in onderbroek
voorovergebogen met touwen
en koffers
volle koffers
veel koffers
achter mij aanslepend
tot ik niet meer verder kon
en Dag
iets met een winkelkarretje en
een dia-apparaat
- ga het hem straks maar vragen -
schoof ik zelfs bij u aan in uw bureau,
waar gij omgeven door theaterboeken
met Rose lange dagen klopte
uw centen zuur verdiende
en ik maar achter u aan liep
u trachtte bij te benen
om over uw schouder mee te kijken
van hoe ge dat deed
met die decors
die regisseurs,
die techniekers en costumières

en ondertussen bleef dat vuur maar
branden
- kreeg dat maar niet geblust -
tot ik het besefte
dat ik geen decors wou maken
maar er in wou gaan staan

ik liet u en de tekentafel voor wat ze was
liet u achter
maar toen ik drie jaar later
als een hond afstudeerde
aan het klote Conservatorium
van Brussel

het heilige vuur bijna gedoofd
stond gij er weer
met uw hoed,
uw jas en uw sigaar
om mij als enige
witte rook toe te wuiven

we zijn elkaar nog dikwijls tegengeko-
men
op jury's scenografie,
jawel
hebben samengewerkt
drie maal M in de Witte zaal in Gent,
uw standenbouwproject in Berlijn
(toen ik standen bouwde om aan de
kost te komen)
- gij zijt toen trouwens de eerste die me
gezegd heeft dat ik moest schrijven-
en na verbouwingen voor Theaterthe-
ater
en daarna de Bourla
beleefde ik met u het schoonste:

in Louvain La Neuve
waar gij met Rose
een lezing gaf aan het IAD
over de Minard
en gij beiden mij met verstomming
sloeg
nooit mensen zo verschillend,
als gij en Rose
zo samen gezien
als gij en Rose
gij waart daar toen
zelf
met uw beiden
in levende lijve
uw eigenste maquette
van de Minard
gij vertolkte met uw beiden
de 2 tegengestelde delen
onlosmakelijk aan elkaar geklonken
als 2 koningskinderen in balans
gij waart daar toen
in doen en laten
wat de Minard geworden is

en dan,
de KVS
de koninklijke
had de kroon op uw werk moeten zijn
wie ooit uw vlijmscherpe analyse mocht
aanhoren
van wat een stadstheater behoort te
zijn
zou niet getwijfeld hebben
eilaas
de KVS kreeg een bol
gedecoreerd als een taart
en telkens als ik er kom
denk ik aan wat had kunnen zijn

maar verder
niet getalmd
uw zoektocht en wil
om scenografie een plaats te geven
er lezingen over te geven
er cursussen voor op te zetten
er een school voor op te richten
er een blad voor uit te geven
er een organisatie voor op te zetten
er een boek over te schrijven
dreven u maar voort
en voort

en dan kwamen de haperingen
bleeft ge al eens hangen
in een deurlijst
raakte gij een drempel
niet meer over
alsof ge bang waart
voor de oversteek
de jas
wapperde niet meer als vanouds
de sigaren
bleven achterwege
geen witte rook
geen snelle maneuvers meer in het
verkeer
alleen nog uw hoed
en uw magerte
en uw woorden
uw inzicht
dat hout sneed als vanouds

gij dacht eraan om uw erfenis onder te
brengen
uw schat aan materiaal
en kennis
voor wie er iets voor over had
ieder mens die sterft
is een bibliotheek die brandt
en in u geval was die rijkelijk gevuld
maar waar zijn ze
de schatbewaarders?

gij zocht ze
maar woord voor woord
werd u ontfutseld
ieder woord
werd een gevecht
maar vooruit
niet getalmd
het werk wacht niet
en als woorden niet meer gesproken
kunnen worden
dan maar op de computer
tot zinnen gesmeed

tot ook dat niet meer lukte
en gij langzaam scheefgezakt
verstilde
stilviel

eindelijk waart ge bij te benen
en moest gij nu meer luisteren naar mij
dan ik naar u
maar zo had ik het zo niet bedoeld
als ik zei
'maar wacht eens efkes Luc'

en in uw ogen
en van uw lippen
viel niet alles af te lezen
zelfs uw onverdroten
onversaagde
moedige
liefdevolle Rose
slaagde er nauwelijks nog in

ik miste de gesprekken
mis de gesprekken
ga ze missen
uw woorden
uw gedrevenheid
uw jas
uw hoed
uw sigaar
en uw zegen

maar vooruit
niet getalmd
de toekomst tegemoet

25 mei 2013

Kris Cuppens
Brussel

AGENDA

23 09 13

Themadag tijdelijke bouwels

Terreinen van Flashlight, Utrecht

Onze Nederlandse tegenhanger (VPT) organiseert een themadag voor alle professionals die bij grote of kleine evenementen te maken hebben met 'tijdelijke bouwsels' zoals tenten, podia, tribunes en soortgelijke constructies. De dag is bedoeld voor iedereen die betrokken is bij het bouwen, de advisering of de handhaving rondom dit onderwerp . Leden van STEPP betalen 75 euro ex btw, niet leden 150 euro.

Meer info op: www.VPT.NL

24 09 13

Pulse:"VOOR DE VERANDERING: Cultuur in sociaal-ecologische transitie"

Trix, Antwerpen

http://pulsenetwerk.be/trefdag-inschrijven/

STEPP vzw neemt op 24 september samen met het Kenniscentrum Podiumtechnieken RITS deel aan PULSE, een transitie-trefdag voor cultuurprofessionals, met innovatieve stemmen en praktijken uit diverse cultuurdomeinen. Samen stellen zij er het boek REcoEP voor, een praktische gids voor duurzame podiumtechniek. Het boek werd samengesteld in het kader van het gelijknamige REcoEP-project. Het eerste exemplaar rolt in de komende weken van de drukpers.

26 09 13

Amptec: audio networking seminar

www.amptec.be

03 10 13

Inspiratiedag: Veiligheid in de sector

T-Interim organiseert deze inspiratiedag om te informeren rond het thema veiligheid en preventie op de werkvloer. Informeren en sensibiliseren op maat van onze sector. Maar ook om een dialoog op te starten en om samen te werken aan een veiligere sector.
Dit gebeurt samen met enkele experts. De focus ligt niet enkel op het technisch-juridisch kader omtrent veiligheid of op verzekeringen. Er wordt ook getoond hoe je veiligheid bespreekbaar maakt in je organisatie, hoe je werkt aan een veiligheidscultuur en zo medewerkers en freelancers betrekt in het veiligheidsbeleid van je organisatie.

Info & inschrijven: www.t-heater.be

GigaCore
Ethernet Switches
Networking made easy.

Luminex Network Intelligence designed this range of gigabit Ethernet switch to fulfill the demand of rugged and hassle free devices. The GigaCore 12, 14R and 16Xt offer all necessary tools for user to create complexe networks, such as link redundancy or groups, in a true user friendly manner.
By listening to user wishes, Luminex provides here an industry oriented solution, meant to reduce setup time, allowing users to focus on their everyday job.
The GigaCore switches are already installed on several venues worldwide, and on major production such as latest Muse North American and European tour.

Features

- 10 x Gigabit port on shielded Neutrik Ethercon
- Up to 4 x SFP cage at the rear for fiber connection (14R and 16Xt only)
- Wire-speed Layer 2 Switching (low jitter)
- 3 LEDs per port: PoE, RLinksX, Link/Speed
- 4 status LEDs for the device: OK, PoE, RLinkX, Power
- User friendly web interface
- Front end display for easy configuration (16Xt only)
- Group: Create groups within your network for a better network isolation
- RLinkX : Create redundant link within your network
- Industry standard protocols compliant. Low Jitter
- Redundant fans (14R and 16Xt)

Options

- PoE supply unit: Deliver up to 100W through the 10 front Ethercon connectors
- Backup PSU (14R and 16Xt)
- Backup PoE supply unit (14R and 16Xt)

Luminex
Network Intelligence

www.luminex.be

MEER INFO BINNENKORT OP WWW.STEPP.BE

STEPP

STEPP heeft naar analogie met de Amerikaanse ambassadeur het ambitieuze plan opgevat elke stad met een bezoekje te verblijden. Geeft de alfabetische aftrap: Aalst.
Naar aanleiding van de realisatie van een goederenlift en een nieuwe trekkenwand zet CC De Werf zijn achterdeuren open voor een contactdag met als rode draad de nieuwe aanbestedingsprocedures.
Het agentschap Binnenlands Bestuur van de Vlaamse overheid maakt ons wegwijs in de nieuwe wetgeving die sedert juli in voege is, Gerbrand Borgdorff neemt ons mee op een internationale reis vol aanbestedingsanekdotes en Johan Penson komt toelichten wat momenteel inzake infrastructuur op tafel ligt binnen de Strategische AdviesRaad voor Cultuurbeleid. Lara Emde brengt voor u de laatste stand van zaken inzake het veiligheidsproject mee, en dan nemen Bart Uytersprot en zijn team u mee voor een wervelende rondleiding achter de schermen van de nieuwe Werf.
En als dat alles u nog niet kan bekoren, dan is de STEPP-Contactdag het ideale moment voor een vlotte babbel met de collega's uit andere centra of een bezoekje aan de stands van onze bedrijfspartners bij een kop koffie, een democratische lunch of de afsluitende 'One for the road'.

06-09 10 13
Plasa London
ExCel, Londen
www.plasashow.com

15 10 13
STEPP CONTACTDAG 'Infrastructuur en aanbestedingsprocedures'
CC De Werf, Aalst
www.stepp.be

Naar aanleiding van de realisatie van een goederenlift en een nieuwe trekkenwand zet CC De Werf zijn achterdeuren open voor een STEPP-Contactdag. En wat is bij deze aanleiding toepasselijker als thema dan 'overheidsopdrachten'. Het agentschap binnenlands bestuur van de Vlaamse overheid maakt ons wegwijs in de nieuwe wetgeving die sedert juli in voege is, Gerbrand Borgdorff neemt ons mee op een internationale reis vol aanbestedingsanekdotes en Johan Penson komt toelichten wat momenteel inzake infrastructuur op tafel ligt binnen de Strategische AdviesRaad voor Cultuurbeleid. Lara Emde brengt voor u de laatste stand van zaken inzake het veiligheidsproject, en dan nemen Bart Uyttersprot en zijn team u mee voor een rondleiding achter de schermen van de nieuwe Werf.

En als dat alles u nog niet kan bekoren, dan nog is de STEPP-Contactdag het ideale moment voor een babbel met de collega's uit andere centra of een bezoekje aan de stands van onze bedrijfspartners.

04 11 13
Bijblijfcursus Podiumtechniek
http://www.stepp.be/opleidingen.asp

22 11 13
STEPP cursus Beeld- en videotechniek
http://www.stepp.be/opleidingen.asp

26-27 11 13
JTSE, Parijs
http://www.jtse.fr/en/index.php

09 12 13
Bijblijfcursus Veiligheid
http://www.stepp.be/opleidingen.asp
STEPP-leden kunnen op het secretariaat een code aanvragen om gratis toegang te krijgen tot de beurs.
www.stepp.be

NIEUWS

Na jaren trouwe dienst neemt Jan Ackenhausen afscheid van STEPP vzw. Als coördinator heeft hij de dagelijkse werking op punt gesteld en is hij nog steeds bezig met het informatiseren van vele diensten. Vanaf september geeft hij het roer over aan Neel Swinnen. Na een studie Agogische wetenschappen aan de VUB heeft Neel zich als geluidstechnicus in het theaterleven genesteld. Nu gaat hij de uitdaging aan om de werking van Stepp vzw verder uit te breiden.
Info@stepp.be

VLAREM-TREIN 2013:
BRANDVEILIGHEID VOOR THEATERS
De VLAREM-trein 2013 omvat aanpassingen aan de Vlarem-wetgeving die ook theaters aanbelangen, meer bepaald de regels ivm brandveiligheid van een gebouw. Tesamen met Theater Technieken Advies & Studie (TTAS) gaat Stepp vzw vragen stellen alsook aanbevelingen formuleren. Wij zullen de wetgever vragen zich meer aan te passen in de lijn van de Europese richtlijnen en normen alsook het KB Schouwspelzalen.
www.Stepp.Be , www.lne.be

REcoEP - TOOLS VOOR DUURZAME PODIUMTECHNIEKEN
Het Kenniscentrum Podiumtechnieken stelt tools voor duurzame podiumtechnieken ter beschikking. Het centrum werkte gedurende drie jaar aan een onderzoeksproject, REcoEP, dat know-how en goede praktijken over duurzame podiumtechnieken verzamelde. De resultaten zijn nu beschikbaar in drie handige tools: een boek "Recoep- een praktische gids", drie cursusmodules en handige praktijdfiches. Op 24 september lanceert het Kenniscentrum Podiumtechnieken het boek tijdens de PULSE trefdag in de Antwerpse Trix.
http://www.podiumtechnieken.be/onderzoek

STEUN DE CAMPAGNE – SAVE TUNGSTEN
De Association of Lighting Designers (ALD) in Engeland voert actief campagne om Tungsten lampen voor de entertainment industrie te behouden. Zij roept lichtontwerpers in heel Europa op om de campagne te ondersteunen. 'Save Tungsten' richt zich op de politiek maar ook op grote bedrijven als Philips. De campagne is niet gericht tegen leds, maar wil behouden wat onmisbaar is voor lichtontwerpers. Wie de campagne wil steunen kan een e-mail steunen met naam, functie en eventueel toegekende prijzen aan *savetungsten@ald.org.uk*.

DTS2 heeft deze zomer 14 projecten opgeleverd

GC De Bosuil investeert in L'acoustics

Sotesa levert een L'acoustics ARCS Wide set aan GC De Bosuil. *www.soundfield.be/Sotesa*

CALL FOR ARTISTIC RESEARCH PROJECTS POST-MASTER AND PHD LEVELS

a.pass (advanced performance and scenography studies) can offer you a one year post master program in which you develop your research project.

http://daretoknow.co.uk/emailer/a.pass/a.pass_call_august2013.html

WEDSTRIJD VOOR LIGHT DESIGN: LUMINALE 2014

De Luminale 2014 is de biennale voor lichttechniek en -ontwerp. Van 30 maart tem 4 april 2014 zal in en rond Frankfurt alles in het teken staan van licht! Organisaties die zich willen inschrijven en hun werk willen tonen kunnen naar: *http://light-building.messefrankfurt.com/content/lightbuilding/frankfurt/en/besucher/events/luminale/cfp.html*

PHILIPS STELT LICHTONTWERPERS GERUST: DE TUNGSTEN VERDWIJNT NIET

Philips – one of the leading suppliers of lamps to the theatre industry – has moved to allay fears that the sector is at risk of losing tungsten lights, claiming there is not going to be a "hard stock Armageddon". Lighting designers have been campaigning to ensure that manufacturers do not stop producing tungsten lamps in the wake of a ban on retailers selling incandescent light bulbs to the domestic market.

RIP STEVEN BROWN

Op 7 juli 2013 is geluidsontwerper Steven Brown overleden. Steven heeft zo'n 85 soundscapes en ontwerpen voor theater gemaakt en was zowel in Engeland als daarbuiten actief om de belangrijke rol van geluid in voorstellingen onder de aandacht te brengen. In 2008 gaf hij tijdens de Vakbeurs Theatertechniek in Ahoy een presentatie over zijn werk. Hij stond aan het hoofd van de Sound Working Group van OISTAT en was in 2007 en 2011 curator sound bij de Praagse Quadriënnale.

RIP PIETER ERKELENS (1948-2013)

Geheel onverwacht is op vrijdag 12 juli Pieter Erkelens overleden, voorzitter van de Vereniging voor Podiumtechnologie, onze Nederlandse collega's. Pieter vervulde die functie sinds 2010. Hij is 65 jaar geworden. "Dit is een enorme schok voor ons allemaal. Namens de VPT wil ik zijn familie, vrienden en collega's condoleren en veel sterkte wensen met dit grote verlies," zegt Els Wijmans, directeur van de VPT.

RIP JACQUES BERWOUTS (1945-2013)

Met groot verdriet vernemen we het overlijden van voormalig BASTT-voorzitter Jacques Berwouts. Jacques was scenograaf bij o.a. Arena en NT Gent. In het Toneelhuis was hij verantwoordelijke techniek. Hij overleed op 04.07.2013.

VEILIGHEIDSPROJECT ZKT PODIUMTECHNICI, EXPERTS EN PARTNERS

We willen verschillende partners (werkgevers, werknemers, externe diensten, verzekeraars) mee aan tafel krijgen, maar de stem die we vooral willen horen is die van jou. We zoeken geïnteresseerde podiumtechnici en experts om inhoud en feedback te geven op de richtlijnen die in de loop van het project zullen ontstaan. Je kan op verschillende manieren betrokken worden: je kan als lid van de technische kerngroep mee zorgen voor een coherent en representatief eindresultaat. Als expert of ervaringsdeskundige kan je jouw kennis delen en feedback geven op specifieke richtlijnen. Als je gewoon geïnteresseerd bent, houden we je graag op de hoogte aan de hand van een nieuwsbrief.
http://www.stepp.be/nieuws.asp?id=319

COLOFON

CONTACT
STEPP vzw
Sainctelettesquare 19
1000 Brussel
T: +32 2 203 92 06
E: info@stepp.be
W: www.stepp.be

MISSIE
STEPP vzw is het steunpunt voor de producerende, ontwerpende en technische krachten van de brede culturele sector. De organisatie is het aanspreekpunt actuele ontwikkelingen op het vlak van techniek, scenografie, architectuur, veiligheid en opleidingen in de culturele sector en haar zeer diverse subsectoren. STEPP vzw bundelt de krachten van de gehele sector om een constante uitwisseling van expertise teweeg te brengen. De organisatie is gesprekspartner in diverse comités, en organiseert op regelmatige tijdstippen studiedagen, symposia, netwerkmomenten en opleidingen.
STEPP vzw is lid van OISTAT en benadrukt daarmee het internationale kader van de hedendaagse culturele sector.

ACTIVITEITEN
STEPP vzw organiseert regelmatig bijeenkomsten in de vorm van symposia, informele meetings en workshops. Daarnaast bieden zij een uitgebreid cursusprogramma aan. Verdere informatie en een overzicht van de activiteitenkalender vindt u op onze website www.stepp.be.

TARIEVEN
STEPP leden krijgen alle 3 maanden het STEPP magazine gratis in hun bus. Daarbovenop krijgen onze leden korting bij alle STEPP activiteiten, en bij een aantal partnerorganisaties.
Lidmaatschap (1 jaar): 48,00 EUR
Groepslidmaatschap (1 jaar):
130 EUR / 260 EUR / 480 EUR
Student (1 jaar): 24,00 EUR
STEPP magazine (1 jaar): 40,00 EUR
Speciale groepstarieven zijn beschikbaar.
Meer informatie op onze website www.stepp.be

DUURZAAMHEID
STEPP vzw zet zich in voor een duurzame cultuursector. Dit uit zich in al onze activiteiten en opleidingen.
STEPP is daarnaast ook partner in een aantal duurzaamheidsinitiatieven van partnerorganisaties.
STEPP vzw wil zo een motor zijn voor een duurzame cultuursector.

STEPP magazine #09

Bijdragen: Lara Emde, Yvo Kersmaekers, Tim Zeegers, Jesse Vanhoeck, Chris Van Goethem, Ines Minten, Johan Penson
Eindredactie: Jan Decalf
Corrector: Bert Moerman
Vormgeving: Jo Klaps, brusselslof.be
Cover: Kristof Vande Walle
Druk: Drukkerij Paesen

STEPP magazine wordt gedrukt op 100% FSC gecertificeerd papier.
Eenheidsprijs: 12,00 EUR. Alle vorige nummers zijn beschikbaar op bestelling via www.stepp.be

BIJDRAGEN
Indien je zelf tekst of foto's wil bijdragen voor een volgend nummer, kan je contact opnemen met de redactie: magazine@stepp.be. De verschijningsdata van het STEPP magazine zijn 15/3, 15/6, 15/9 en 15/12.

ADVERTEERDERS
Amptec, Theateradvies BV, Showtex, Auvicom, Showtech, Sennheiser, TTAS, TWS Stakebrand, Apex Audio, Sotesa, DTS², Face, PRG-EML, Verbiest.

Voor informatie over advertentiemogelijkheden mag u ons contacteren op sponsoring@stepp.be

Jaargang 2
Nr.9 – september 2013
STEPP Magazine is een uitgave van STEPP vzw.
Verantwoordelijke uitgever: Frankie Goethals.

cc BY NC SA

Deze uitgave wordt ter beschikking gesteld overeenkomstig de bepalingen van de Creative Commons Public License, Naamsvermelding – Niet Commercieel - GelijkDelen België 3.0, http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/deed.nl

BOSE
Better sound through research®

You create a custom solution for each installation.

We created an easier way to do it.

Introducing an amplifier and loudspeakers engineered for the best possible performance, configurability and scalability.

At Bose, we launched a research project to see if we could make designing fixed-installation sound systems easier – and better. Along the way, we shared our research with leading designers in the industry and asked for their feedback. The results are the new Bose® RoomMatch® array module loudspeaker and the PowerMatch® configurable professionalpower amplifier. Now you can create a custom solution from standard components, and achieve the best possible performance, regardless of room characteristics. With RoomMatch® loudspeakers, you simply choose from 20 different coverage patterns and assemble them to form Progressive Directivity Arrays, so they deliver the coverage you need while behaving as a single loudspeaker. That flexibility is matched in the electronics. Using proprietary Bose technology, the PowerMatch® amplifier can be configured in single module, dual module or four module modes, delivering best-in-class audio performance. We believe these products are a fresh approach compared with conventional solutions, and we invite you to hear them for yourself.

Twenty different coverage patterns

Horizontal
55°, 70°, 90°, 120°

Vertical
5°, 10°, 20°, 40°, 60°

For more information, visit our website: pro.Bose.com/info

2x2kW, 4x1kW, 8x500W or any combination including 100V load options

RoomMatch® array module loudspeaker | **PowerMatch**® configurable professional power amplifier

pro.Bose.com/info
©2013 Bose Corporation.

Bose® Professional Systems Division
Design | Performance | Support